

Visoka šola
za zdravstveno nego
Jesenice

College
of Nursing
Jesenice

Magistrsko delo
visokošolskega strokovnega študijskega programa druge stopnje
ZDRAVSTVENA NEGA

**ODNOS ŠTUDENTOV DO ALKOHOLA IN
ALKOHOLNE PROBLEMATIKE NA VIŠJE IN
VISOKOŠOLSКИH ZAVODIH V GORENJSKI
REGIJI**

**ATTITUDES OF STUDENTS ATTENDING
JUNIOR COLLEGES AND HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS IN THE
GORENJSKA REGION TOWARDS
ALCOHOL CONSUPTION AND ABUSE**

Mentorica: izr. prof. dr. Brigita Skela Savič Kandidatka: Sanela Pivač
Somentorica: mag. Marjetka Hovnik Keršmanc, viš. pred.

Jesenice, november, 2013

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. dr. Brigiti Skeli Savič in somentorici mag. Marjetki Hovnik Keršmanc, viš. pred. za vso pomoč, usmeritve in predloge, ki sta mi jih podali pri pisanju magistrskega dela.

Zahvaljujem se recenzentoma doc. dr. Ireni Grmek Košnik in doc. dr. Ivici Avberšek Lužnik.

Za pomoč pri statistični obdelavi podatkov se zahvaljujem g. Danetu Pejčinoviću.

Zahvaljujem se ga. Barbari Koren za lektoriranje magistrskega dela in ga. Aidi Krivič za pomoč pri oblikovni ureditvi magistrskega dela.

Najbolj pa sem hvaležna svojim staršem, soprogu in otrokoma, ki so verjeli vame in me pri delu tudi spodbujali. Hvala vsem.

POVZETEK

Teoretična izhodišča: Alkohol predstavlja najbolj razširjeno psihoaktivno substanco med mladimi in obenem tudi eno izmed najbolj dostopnih drog. Zlorabo alkohola med študenti je mogoče učinkovito zmanjševati z ustrežno alkoholno politiko, ustreznimi programi, vključevanjem različnih akterjev ter strokovnim in celovitim pristopom.

Cilj: Ugotoviti mnenja, stališča in odnos študentov višje in visokošolskih zavodov v gorenjski regiji do alkohola in alkoholne problematike.

Metoda: Uporabili smo kvantitativno neeksperimentalno metodo raziskovanja. Podatke smo zbirali z enkratnim zbiranjem, s tehniko pisnega anketiranja. Zanesljivost vprašalnika smo ugotavljali z metodo analize notranje konsistentnosti in s pomočjo faktorске analize. Raziskava je potekala med študenti prvih letnikov na višje in visokošolskih zavodih na področju gorenjske regije (N = 328). Raziskava je potekala v mesecu maju 2012 in v obdobju od oktobra do novembra 2012. Vzorec je bil namenski. Pridobljene podatke smo obdelali s pomočjo računalniškega programa SPSS, uporabili smo opisno statistiko, Pearsonov koeficient korelacije in Spearmanov rang korelacije, t-test, enofaktorsko analizo – ANOVO in linearno multiplo regresijsko analizo. Za statistično pomembne podatke smo upoštevali razlike, kjer je bila stopnja statistične pomembnosti na ravni 0,05 in manj.

Rezultati: 36,0 % anketirancev je prvo alkoholno pijačo prvič užilo med 10. in 14. letom starosti. Največji delež anketirancev ob posamezni pivski priložnosti popije 3–4 merice alkoholnih pijač. Le 7,6 % anketirancev v življenju še nikoli ni bilo opitih, 34,1 % anketirancev je bilo v življenju 20-krat in več opitih. Korelacijska analiza pokaže, da je statistično pomembna povezava med uživanjem alkoholnih pijač med božično-novoletnimi prazniki in količino popite alkoholne pijače ob posamezni pivski priložnosti ($r = 0,506$; $p = 0,000$). Statistično pomembna pozitivna korelacija je med pogostostjo pitja v prostem času in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač matere ($r = 0,119$; $p = 0,032$) ter pogostostjo pitja v prostem času in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač očeta ($r = 0,189$; $p = 0,001$).

Razprava: Delež študentov, ki ob posamezni pivski priložnosti nikoli ne posegajo po alkoholnih pijačah, je zelo nizek, kar kaže na to, da je alkohol prisoten med študenti v

gorenjski regiji. Rezultati raziskave so pokazali, da so študenti statistično značilno bolj pogosto opiti kot študentke. Ugotovljeno je, da študenti glede na časovno obdobje pogosteje uživajo alkoholne pijače med počitnicami, predvsem med novoletnimi počitnicami. Glede na ugotovljeno bolj pogosto uživanje alkoholnih pijač med počitnicami, je nadaljevanje raziskave potrebno na področju ugotavljanja pogostosti uživanja alkoholnih pijač in opijanja, ob izvajanju ukrepov za preprečevanje rabe alkoholnih pijač v času počitnic. Ugotovljeno je, da manj ko so študenti zadovoljni s samopodobo, bolj pogosto uživajo alkoholne pijače zaradi lažjega navezovanja stika z drugimi osebami in vzpostavljanja boljše komunikacije.

Ključne besede: študenti, alkoholna politika, pitje alkoholnih pijač, opijanje.

ABSTRACT

Theoretical background: Alcohol is the most widespread psychoactive substance among young people and at the same time also one of the most easily available drugs. Alcohol abuse among students can be effectively reduced with the appropriate alcohol policy, appropriate programs, involving a variety of actors and with a professional and comprehensive approach.

Objective: To determine the options, views and attitudes of students enrolled in post-secondary and higher education institutions in the Gorenjska region towards alcohol and alcohol related issues.

Method: We used quantitative nonexperimental method of research. The data were gathered in a single collection, using a technique of written interviewing. Reliability of the questionnaire was determined using the analysis of internal consistency and by using the factor analysis. Research was conducted among first-year students at post-secondary and higher education institutions in the area of the Gorenjska region (N = 328). The research was conducted in May 2012, and in the period from October to November 2012. The sample was earmarked in nature.

The data obtained were analysed using the SPSS computer program, using descriptive statistics, Pearson's correlation coefficient and Spearman's rank correlation coefficient, t-test, single factor analysis – ANOVO and multiple linear regression analysis. For statistically significant data, we considered differences, in which the degree of statistical significance was at the level of 0,05 and less.

Results: 36,0 % of respondents consumed the first alcohol drink between the ages of 10 and 14. The largest proportion of correspondents on each particular drinking occasion consumes 3 – 4 scoops of alcoholic beverages. Only 7,6 % of respondents have never been drunk, 34,1 % of the respondents were drunk on 20 or more different occasions throughout their life. Correlation analysis indicates that there is a statistically significant correlation between consuming alcoholic beverages during the Christmas – New Year holidays and the quantity of consumed alcoholic beverage on each drinking occasion ($r = 0,506$; $p = 0,000$). A statistically significant positive correlation is between the frequency of drinking in their free time and the frequency of consuming alcoholic beverages of the mother ($r = 0,119$; $p = 0,032$) and the frequency of consuming alcohol

in the free time and the frequency of consuming alcoholic beverages of the father ($r = 0,189$; $p = 0,001$).

Discussion: The proportion of students that never reach for alcoholic beverages at particular drinking occasion is very low, suggesting that alcohol is present among students in the Gorenjska region. The research results showed that male students are significantly more often drunk than female students. It was found that students with regard to the period of time consume alcoholic beverages more frequently during holidays, especially during the New Year holidays. In view of the foregoing, more frequent consumption of alcoholic beverages during the holidays suggests that a continuation of the research is necessary in the field of determining the frequency of consuming alcoholic beverages and intoxication, upon the taking of measures to prevent the use of alcoholic beverages during the holidays. It was found that less the students are satisfied with their self-image, more frequently they consume alcoholic beverages, to ease the connection with other people and in order to establish better communication.

Keywords: students, alcohol policy, alcohol consumption, intoxication.

KAZALO

1	UVOD.....	1
2	TEORETIČNI DEL.....	4
2.1	OBDOBJE MLADOSTI	4
2.1.1	Življenjski svet mladih	5
2.1.2	Družbena in socialna ranljivost mladih.....	6
2.2	MLADI IN ALKOHOL	7
2.2.1	Pregled literature in ugotovitve raziskav o odnosu mladih do alkoholne problematike	7
2.2.2	Alkoholna politika v mednarodnem prostoru in Sloveniji	9
2.2.3	Preventiva na področju rabe alkohola pri mladih.....	13
3	EMPIRIČNI DEL	16
3.1	OPIS RAZISKOVALNEGA PROBLEMA, NAMEN IN CILJI RAZISKOVANJA	16
3.2	RAZISKOVALNE HIPOTEZE.....	17
3.3	RAZISKOVALNA METODOLOGIJA.....	18
3.3.1	Metode in tehnike zbiranja podatkov	18
3.3.2	Opis spremenljivk in merskega instrumenta	19
3.3.3	Opis vzorca.....	20
3.3.4	Opis poteka raziskave in obdelave podatkov	25
3.4	REZULTATI.....	26
3.4.1	Preverjanje hipotez.....	32
3.5	RAZPRAVA	53
4	ZAKLJUČEK.....	62
5	LITERATURA	65
6	PRILOGE	77
6.1	INSTRUMENT	77

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število študentov, vpisanih v prvi letnik v študijskem letu 2011/12 oziroma 2012/13 in število študentov, ki so sodelovali v raziskavi, po gorenjskih višje in visokošolskih zavodih	21
Tabela 2: Število in delež anketiranih študentov po gorenjskih višje in visokošolskih zavodih..	22
Tabela 3: Število razdeljenih, število in struktura vrnjenih vprašalnikov po posameznih višje in visokošolskih zavodih	22
Tabela 4: Struktura anketiranih študentov iz gorenjskih višje in visokošolskih zavodov	23
Tabela 5: Status družine anketiranih študentov iz gorenjskih višje in visokošolskih zavodov... ..	24
Tabela 6: Preživljanje prostega časa anketiranih študentov	26
Tabela 7: Odnos anketiranih študentov do alkohola	27
Tabela 8: Pogostost opitosti med anketiranimi študenti.....	28
Tabela 9: Primerjava povprečnih vrednosti in standardnih odklonov ocenjenih trditev med študenti zdravstvenega programa in študenti ostalih šol	29
Tabela 10: Pogostost uživanja alkoholnih pijač glede na časovno obdobje.....	30
Tabela 11: Faktorska analiza vprašanj o pogostosti pitja alkoholnih pijač	31
Tabela 12: Faktorska analiza vprašanj o opitosti	32
Tabela 13: Rezultati Spearmanovega koeficienta korelacije.....	33
Tabela 14: Razlike med pogostostjo pitja študentov in zaposlitvijo staršev	34
Tabela 15: Korelacijska analiza med spremenljivkami opitosti in pitja ter oceno zadovoljstva s finančnim stanjem družine	36
Tabela 16: Korelacijska analiza med spremenljivkami opitosti in pitja ter pogostostjo uživanja alkoholnih pijač staršev	37
Tabela 17: Rezultati korelacijske analize trditev za uživanje alkohola in pogostostjo uživanja alkohola glede na časovno obdobje.....	39
Tabela 18: Rezultati regresijske analize pogostosti pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti	40
Tabela 19: Rezultati regresijske analize pogostosti pitja v prostem času	42
Tabela 20: Rezultati regresijske analize pitja kot posledica blaženja stresa in težav	43
Tabela 21: Razlike v pogostosti uživanja alkoholnih pijač med študenti, ki so gibalno aktivni in študenti, ki niso gibalno aktivni	45

Tabela 22: T-test za preverjanje razlik med spoloma v pogostosti uživanja alkoholnih pijač glede na časovno obdobje	46
Tabela 23: T-test za preverjanje razlik med spoloma glede na pogostost opitosti	46
Tabela 24: Korelacijska analiza zadovoljstva študentov s samopodobo in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač	47

KAZALO SLIK

Slika 1: Pogostost pitja študentov, zaradi komunikativnosti in sproščenosti in zaposlenost staršev.....	34
Slika 2: Pogostost pitja študentov v prostem času in zaposlenost staršev.....	35

1 UVOD

Zloraba alkohola predstavlja enega vodilnih preprečljivih vzrokov smrti, bolezni in poškodb v mnogih deželah sveta. Alkohol je v svetu šesti najpomembnejši vzrok za prezgodnjo umrljivost in obolevnost, v Evropi pa celo tretji oziroma prvi med mladimi. Eden od ključnih problemov, ki je povezan z zlorabo alkohola, je tudi veliko število prometnih nesreč. Statistični podatki kažejo, da so posebej izpostavljeni tveganju za smrt v prometni nesreči mladi v starosti od 18 do 24 let (47,0 %), medtem ko ocene kažejo, da sta dve tretjini udeležencev, ki vozijo pod vplivom alkohola, stari od 15 do 34 let, pri čemer pa je večina moških (96,0 %) (Ministrstvo za zdravje, 2008). Beccaria in Sande (2003) navajata, da ima alkohol – posebej v Evropi in Sloveniji – vlogo legalne psihotropne snovi te kulture, ki povzroča ugodje in predstavlja del povezovalnih ritualov.

Problematika zlorabe alkohola med mladimi zavzema pomemben prostor v znanstveno-raziskovalni in širši javnosti in predstavlja osrednji predmet številnih razprav tako v Sloveniji kot tudi v tujini. V Sloveniji je bilo opravljenih veliko raziskav na temo alkohola v povezavi s širšo problematiko drog. Ena prvih raziskav med mladimi je bila opravljena že leta 1983, ko je bila izvedena raziskava o zlorabi drog med študenti ljubljanske univerze. Obsežneje in bolj sistematično pa se je s problematiko alkohola začelo preučevati z vključitvijo Slovenije v mednarodni projekt Evropska raziskava o alkoholu in preostalih drogah med šolsko mladino (ESPAD), katerega cilj je zbrati podatke o uporabi alkoholnih pijač, tobaka in drugih drog med populacijo dijakov v različnih državah (Kerstin Petrič, Košir, 2007). Omenjena mednarodna raziskava se opravlja vsaka 4 leta med dijaki v različnih evropskih državah (prva raziskava je bila opravljena leta 1995) (Zalta et al., 2008).

Z zdravjem povezano vedenje v šolskem okolju (Health behavior in school-aged children (HBSC)) je raziskava, ki jo podpira Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) in poteka vsaka štiri leta med mladimi v treh starostnih skupinah – 11, 13 in 15 let in vključuje tudi vprašanja o tem, kako pogosto uživajo pivo, vino, žgane pijače in njihove mešanice ter gazirane alkoholne pijače, ki so že pripravljene (ready to drink). V

raziskavi opažajo vse nižjo starost otrok, ko se srečajo z alkoholom, nižja pa se tudi starost, pri kateri so mladostniki prvič opiti.

V raziskavi HBSC 2006 je bila povprečna starost ob prvem pitju alkoholnih pijač 13,3 leta, ob prvi opitosti pa 14 let. Fantje so prvič pili alkohol in se tudi opili statistično značilno prej kot dekleta. Raziskava HBSC 2006 ugotavlja, da pogostost pitja alkoholnih pijač statistično značilno narašča s starostjo ter da dekleta pijejo manj pogosto kot fantje (Jeriček, Lavtar, Pokrajac, 2007).

Podatki raziskave HBSC 2010 kažejo, da je uživanje alkohola razširjeno pri 85,0 % slovenskih 15-letnikov in 40,0 % 11-letnikov. Delež 11 in 13-letnikov, ki nikoli ne posežejo po alkoholnih pijačah, je bil v letu 2010 višji kot v letu 2006. Povprečni slovenski mladostnik je ob prvi opitosti star 14 let, kar kaže na podobne ugotovitve kot raziskava v obdobju HBSC 2006. Raziskava kaže na večji delež deklet, ki so bile v življenju opite že vsaj dvakrat. Študija je pokazala, da mladostnikom pitje predstavlja način druženja in zabavo (Inštitut za varovanje zdravja RS, 2010).

Škodljivo in tvegano uživanje alkohola v veliki meri vpliva na javno zdravje in povzroča stroške na področju zdravstvenega varstva, zdravstvenega zavarovanja, kazenskega pregona, javnega reda in zaposlovanja ter tako neugodno vpliva na gospodarski razvoj in družbo kot celoto (Evropska komisija, 2006).

Po ugotovitvah avtorjev Haleem in Winters (2011) je problem zlorabe alkohola prisoten tudi v izobraževalnih zavodih. Avtorja ugotavljata, da študenti, ki imajo težave s tveganim pitjem alkohola, trpijo zaradi posledic ter tako tudi negativno vplivajo na širšo okolico.

Rassool (2007) ugotavlja, da uživanje alkohola predstavlja velik zdravstveni problem, s katerim se mladi soočajo. Velik problem predstavlja tudi popivanje študentov. Problem popivanja je zelo razširjen med ameriškimi študenti, ki povzročajo negativne posledice predvsem pri učnih uspehih in samospoštovanju študentov. Popivanje povezujejo s težavami študentov, kot so izguba spomina, samomori, nasilje, porast spolno prenosljivih bolezni, agresivnost in porast prometnih nesreč (Kazemi et al., 2011).

Tudi v Evropi poseben problem predstavljajo tvegane oblike uporabe alkohola, kot je npr. popivanje ("binge-drinking") (Ministrstvo za zdravje, 2008).

Hovnik Keršmanc (2010) ugotavlja, da je alkohol najbolj razširjena droga med mladimi ter da poseganje po alkoholu narašča, še zlasti t. i. opijanje.

Raziskava »Zloraba alkohola med slovensko mladino« iz leta 2007 je pokazala, da je največ osnovnošolcev alkohol prvič uživalo med 10. in 11. letom starosti, največ srednješolcev pa med 14. in 15. letom starosti (Zalta et al., 2008).

Alkohol predstavlja najbolj razširjeno drogo tudi na Gorenjskem. Po podatkih raziskave o razširjenosti alkohola in drugih drog med gorenjskimi dijaki (ESPAD Gorenjska) iz leta 2007 le nekaj več kot 6,0 % mladih, starih med 15 in 16 let, še nikoli v življenju ni popilo kozarca alkoholne pijače in le slaba polovica jih še nikoli ni bila opita do take mere, da bi se jim zapletal jezik, da bi bruhal in se kasneje ne bi spomnili, kaj se je z njimi dogajalo, njihov delež se iz raziskave v raziskavo povečuje. Čeprav Gorenjska po teh kazalnikih ne presega slovenskega povprečja, predstavlja alkohol tudi v tej regiji pomemben javnozdravstveni problem. Primerjava podatkov o razširjenosti alkoholnih pijač med letoma 2003 in 2007 je podala ugotovitve, da se je za 1,0 % znižal delež dijakov, ki še nikoli niso pili alkoholni pijač, povečal pa se je delež tistih, ki so po alkoholnih pijačah posegli že 20-krat ali pogosteje. Opitih dijakov zadnjih 30 dni pred raziskavo je bilo 19,0 % (Hovnik-Keršmanc, Hafner, Lesjak, 2009).

Po podatkih raziskave ESPAD 2011 ima v Sloveniji izkušnje s pitjem alkoholnih pijač kar 93,0 % respondentov; razlik med spoloma pri iniciacijah ni, so pa v pogostosti pitja alkoholnih pijač: fantje so pili statistično značilno bolj pogosto kot dekleta. 88,0 % anketiranih je odgovorilo, da so jim alkoholne pijače (zlahka) dostopne. Ob zadnji pivski priložnosti so fantje popili 6,4 cl čistega alkohola (v različnih alkoholnih pijačah), dekleta pa 4,5 cl (Stergar, 2011).

Snyder (2006) ugotavlja, da obstaja veliko dejavnikov, ki so vzrok uživanja alkoholnih pijač mladih. Ti so predvsem želja po sprejetosti s strani vrstnikov, zunanje okolje, dostopnost alkohola, zapeljivi oglasi, veliko prostega časa. Prav tako ugotavlja, da negativne posledice uživanja alkoholnih pijač vplivajo na počutje študentov, povzročajo »mačka«, zmanjšujejo uspešnost v izobraževalnem procesu, privedejo do posledic, ki bi jih kasneje obžalovali, več poškodb, prometnih nesreč in smrti.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 OBDOBJE MLADOSTI

Mladostnik ni več otrok in je v določeni meri že sam sposoben skrbeti zase, vendar je še vedno čustveno in denarno odvisen od staršev (Forget, 2002, str. 70).

V razvitih (post)modernih družbah lahko mladost kot posebno življenjsko obdobje med otroštvom in odraslostjo razdelimo v tri kategorije (Ule, 2000):

- 1.) klasična mladost ali adolescenca (15–19 let),
- 2.) podaljšana mladost ali postmladost (postadolescenca) (20–24 let),
- 3.) mlajši odrasli (25–29 let).

Mladost v klasičnem pomenu besede se spreminja zaradi poglobitnih dejavnikov, kot so: podaljševanje šolanja in izobraževanja, razširjeno na vse socialne sloje, relativiziranje razlik med konformnostjo in odklonskostjo v vedenju mladine in kulturne modernizacije mladine (ibid.).

Celoten proces spreminjanja mladosti se v zadnjih desetletjih dvajsetega stoletja prevesi v intenziven tok kulturne modernizacije mladine (Ule, 2007).

Mladost je razvojno obdobje človeka od spočetja do samostojnosti. V tem obdobju telesno dozori za razmnoževanje, v osnovi pa se vključijo v delovanje tudi različne sposobnosti v vseh drugih razsežnostih. Glavna naloga mladostnega obdobja je zdrava rast in temeljno učenje za življenje. Oboje se zraste v zmožnost za lastno samostojno družino in delo. Danes se mladostno obdobje vse bolj podaljšuje, njegova povprečna meja je v naših civilizacijskih razmerah že prešla petindvajseto leto starosti. Mladostniško obdobje je obdobje zorenja in oblikovanja osebnosti. Mladostnik preizkuša svoje okolje in omejitve, ki mu jih ta postavlja. Še posebej so mu privlačne stvari, ki v sebi nosijo simbol odraslosti. Eden izmed simbolov odraslosti je alkohol. V adolescenci se poveča možnost tveganih vedenj, med njimi tudi prekomerno uživanje alkohola. Mladi in alkohol sta besedi, ki nikakor ne bi smeli biti skupaj. Zavedati se moramo, da so otroci in mladostniki bolj dovzetni za škodljive učinke alkohola kot odrasli, saj se njihovo telo in duša še razvijata, alkohol pa ta razvoj moti in upočasnjuje (Ramovš, Ramovš, 2007).

Po navedbah Rozmusa in drugih (2005) je v obdobju mladosti najbolj kritično obdobje v času študentskega statusa, saj v tem obdobju mladi prevzemajo odgovornost za svoj socialni, zdravstveni in družbeni razvoj.

Razvojno obdobje, v katerem se najpogosteje začne uporaba drog, je adolescenca. To je obdobje, v katerem mladi eksperimentirajo – z novimi pristopi, vedenji in vlogami. Eksperimentiranje (z drogami, alkoholom itd.) je v adolescenci povezano s preizkušanjem meja, ki jih nekateri preizkušajo bolj »na trdo« in si »izbirajo« bolj tvegana vedenja (Sande, 2004).

2.1.1 Življenjski svet mladih

Skrb za zdravje mladih mora imeti v družbi velik pomen in veliko odgovornost. Za dejavnike življenjskega sloga, kot so kajenje, raba (pitje) alkohola, nezdrava in neuravnotežena prehrana, telesna neaktivnost, obstajajo trdni znanstveni dokazi, ki dokazujejo, da gre za neposredne dejavnike tveganja za razvoj kroničnih bolezni (Keber et al., 2003).

Tuje raziskave kažejo, da se približno ena tretjina mladih sreča z blagimi težavami odraščanja, ki jih reši sama ali ob podpori vrstnikov, staršev ali drugih odraslih oseb. Od 20–30 % mladih pa zabrede v hude in trajne težave in potrebuje strokovno pomoč. Na osnovi teh spoznanj je težko sprejeti trditev, da so mladi zdrava populacija. Mlada populacija zboleva za boleznimi sodobnega časa, ki so povezane z nezdravim preživljanjem prostega časa, motnjami prehranjevanja, nezadostno telesno aktivnostjo, rabo in zlorabo drog in drugimi zasvojenostmi (Brcar, 2005).

Obenem mladi veliko časa preživijo na internetu. Obstaja več terminov, ki opisujejo prekomerno rabo interneta, in sicer zasvojenost z internetom, problematična raba interneta (Shapira et al., 2003) in patološka raba interneta (Ko et al., 2008).

Številne raziskave kažejo, da je stres v zadnjih desetletjih med mladimi – študenti zelo povečan, zato je tudi raba alkohola, tobaka in ostalih nedovoljenih drog med mladimi zelo razširjena (Varela, Pritchard, 2011). V sodobnem svetu se pojavljajo različne oblike zasvojenosti, tako od dovoljenih kot tudi nedovoljenih drog. Problem zlorabe drog med mladimi narašča (Appa-Hall, Schwartz-Bloom, McConnel, 2008). Ugotovitve avtorjev Etcheverry in Agnew (2008) kažejo, da na tvegano življenje mladih vplivajo

tako vrstniki kot tudi odrasli. Avtorja Kena in Lewis (2008) v raziskavi, ki sta jo izvedla med študenti medicine, prav tako ugotavljajta, da na uživanje alkoholnih pijač med mladimi vplivata starost in druženje z vrstniki. Da so mladim vzor vrstniki, ugotavljata v raziskavi med italijanskimi študenti tudi Cicognanijeva in Zanijeva (2011), ki pravita, da je večja verjetnost, da bodo mladi posegali po alkoholu, če se družijo z vrstniki, ki pijejo alkoholne pijače bolj pogosto, in so manj samoučinkoviti, kot če se družijo z vrstniki, ki ne želijo uživati alkoholnih pijač.

2.1.2 Družbena in socialna ranljivost mladih

Globalizacija v Sloveniji vpliva na mlade ljudi skozi temeljne institucije, od katerih so odvisni v vsakdanjem življenju, skozi družinsko, zasebno okolje in prosti čas. Sodobni kapitalizem od mladih zahteva sposobnosti hitrega prilagajanja spremenljivim razmeram, vendar ne učinkuje na vsakega mladega enako (Rener, 2007).

Svet mladih se najbolj oblikuje v njihovem prostem času, ko niso več obremenjeni predvsem s šolskimi in družinskimi obveznostmi. Takrat imajo mladi več časa za ustvarjanje stilov (Ule, 2000). V zadnjih desetletjih mladi odraščajo v času, ko se razmeroma hitro spreminja tehnologija, kultura in družba, pot v odraslost pa je povsem drugačna od generacij njihovih predhodnikov (Sande, 2004). Vsi izzivi in težave, s katerimi se mladi srečujejo v današnji družbi, povečujejo socialno in psihološko ranljivost mladih. Vedno več mladim iz vseh družbenih slojev se stopnjujejo težave pri načrtovanju in vodenju življenja, tako se jim kopičijo nerešeni problemi, ki izhajajo eden iz drugega. Vedno več je stresov, ki jih morajo mladi prestatiti in jih pozitivno rešiti (Ule, 2000a, str. 26).

Dejavniki ranljivosti, ki povečujejo socialno izključenost mladih, so nizke kvalifikacije, finančna odvisnost, nizka ali pomanjkljiva socialna podpora ter nezadostna ali neobstoječa institucionalna podpora (Kieselbach, 2003).

V interesu vsake družbe je, da posamezniki optimalno izkoristijo svoje potencialne v vseh obdobjih življenja, zato se izkazuje potreba po večji družbeni skrbi in vlaganju v ohranjanje in krepitev zdravega načina življenja, v osveščanje in razvijanje vzorcev delovanja, ki omogočajo produktivno in polno življenje mladih, njihovo socialno vključevanje ter vključevanje na trg delovne sile. V tem okviru je prepoznavanje

problema (zlo)rabe alkohola med mladimi in soočanje z njim ter vzpostavljanje konkretnih programov in metod preventive ključnega pomena (Zalta et al., 2008).

Fogel (2004) ugotavlja, da edukacija staršev o uporabi cigaret, alkohola, marihuane in drugih drog lahko preprečuje njihovo uporabo med mladostniki. Bolj ko so v odraščanje mladostnikov vpeti tudi očetje, bolj so ti zdravi, boljše odnose imajo z vrstniki in manj je dejavnikov tveganja za uživanje nedovoljenih substanc. Varela in Pritchard (2011) ugotavljata, da alkohol predstavlja nacionalni problem, ki je zelo razširjen tudi med mladimi ter zahteva ustrezen pristop za reševanje problematike alkohola med mladimi.

2.2 MLADI IN ALKOHOL

2.2.1 Pregled literature in ugotovitve raziskav o odnosu mladih do alkoholne problematike

Morgenstern s sodelavci (2007) v raziskavi med nemškimi mladostniki ugotavljajo, da mladi med 12. in 17. letom starosti pogosteje uživajo alkoholne pijače. Uživanje alkohola v ZDA med mladimi narašča, v letu 2002 je v zadnjih 30 dneh po alkoholu poseglo 73,4 % moških in 69,0 % žensk, v letu 2008 pa 78,3 % moških ter 78,8 % žensk (Bulmer et al., 2010). Kovše in Hočevnar (2011) ugotavljata, da se z alkoholnimi pijačami mladostniki v Sloveniji v povprečju srečajo pri 13. letih, redno pa alkoholne pijače uživa 28,0 % petnajstletnikov.

Izvedena raziskava med študenti v Nemčiji kaže, da imajo študenti večje tveganje za pitje alkoholnih pijač kot študentke (Akmatov et al., 2011). Do podobnih ugotovitev so prišli Ozgur in sodelavci (2008), ki so ugotovili, da je problem uživanja alkoholnih pijač med moškimi v Turčiji trikrat višja kot med ženskami. V raziskavi med študenti v Španiji Caamano-Isorna s sodelavci (2008) ugotavlja, da imajo moški večje tveganje za pitje alkoholnih pijač kot ženske.

Rezultati raziskave med študenti medicine v Veliki Britaniji so pokazali, da starejši ko so študenti, pogosteje posegajo po alkoholnih pijačah in popivajo. Študenti so uživali velike količine alkoholnih pijač, pogosto nad priporočenim dnevnim vnosom. Pogostost popivanja je bila višja pri študentih kot pri študentkah. Prav tako je bilo v raziskavi ugotovljeno, da je bil pri študentih, ki so bili v višjem letniku študija in so uživali

alkoholne pijače, vsaj en družinski član, ki je že imel težave z uživanjem alkohola. Študenti, ki so uživali nedovoljene droge, so tudi pogosteje uživali alkoholne pijače in popivali kot tisti, ki nedovoljenih drog niso nikoli poskusili (Linden, 2010).

Avtorji Hingson, Zha in Weitzman (2009) ugotavljajo, da obstaja večja verjetnost po uživanju dovoljenih (alkohol, kajenje) in nedovoljenih drog mladih v času prehoda iz srednjega na visokošolsko izobraževanje. Povečano uživanje alkohola pomembno vpliva na zdravje mladih, saj povečuje verjetnost, da bodo ti študenti doživeli več negativnih izkušenj, več poškodb in več tveganega spolnega življenja. V Združenih državah Amerike (ZDA) je 9 milijonov študentov, od tega jih približno 45,0 % občasno čezmerno uživa alkoholne pijače, kar je opredeljeno kot najmanj 5 alkoholnih enot pri moških in 4 ali več alkoholnih enot pri ženskah v zadnjem tednu. Da prehod iz srednje šole na visokošolsko izobraževanje predstavlja pomemben družbenorazvojni korak, ki pri mladih lahko predstavlja večjo nevarnost za poseganje po alkoholnih pijačah, ugotavlja tudi avtor Tremblay (2010).

Mladi, ki so sodelovali v raziskavi o ugotavljanju rabe alkohola med študenti v ZDA, so poročali, da je skoraj četrtini anketiranih alkohol za uživanje priskrbela druga oseba, 25,4 % je dalo drugi osebi denar, da jim je le-ta priskrbela alkohol, 11,1 % pa je alkohol za uživanje prineslo od doma (Centers for disease control and prevention, 2009).

Dawson, Goldstein, Chou, Ruan in Grant (2008) ugotavljajo, da je uživanja alkoholnih pijač v zgodnjem mladostniškem obdobju povezano s povečanim tveganjem zlorabe in odvisnosti od alkohola v kasnejšem življenjskem obdobju. Buscemi s sodelavci (2011) v raziskavi, ki so jo izvedli med mladimi v ZDA, poudarja, da je glede na to, da alkohol predstavlja javnozdravstveni problem mladih, nujno treba ugotoviti vzroke, dejavnike tveganja ter mlade zaščititi pred zlorabo alkohola. Avtorji ugotavljajo, da je eden izmed dejavnikov, ki lahko vpliva na zmanjševanje pitja alkoholnih pijač med mladimi, redna telesna aktivnost. Podobno ugotavljajo tudi avtorji Higgins, Heil in Lussier (2004). Wrech (2003) poudarja, da je treba mladostnike motivirati, da bodo vsak dan fizično aktivni, saj bodo z zdravim načinom življenja redkeje posegali po alkoholnih pijačah.

Von Ah in drugi (2004) pravijo, da pomanjkanje samozavesti, socialne podpore in stres pomembno vplivajo na uživanje alkohola in kajenja ter fizično neaktivnost.

Avtorja Maggs in Schulenberg (2006) kot najbolj pogoste dejavnike tveganja za pitje in opijanje mladih navajata slabše družinske razmere, splošni družbeni kontekst, akademsko neuspešnost, odnose z vrstniki, zgodnji nastop problematičnega vedenja in uporabe drog ter fiziološke in genetske dejavnike.

Chung s sodelavci (2006) ugotavlja, da je pitje in opijanje mladih nevaren pojav tako za nadaljnji potek njihovega življenja kot za razvoj družbe. Čim prej začne mlad človek s pitjem, večja je nevarnost za razvoj odvisnosti od alkohola.

Škodljive posledice pitja alkoholnih pijač se kažejo na zdravju, osebni sreči, družinskem življenju, prijateljstvu, učni uspešnosti, varnosti v prometu in pri občutku splošne varnosti (Rader, 2002; povz. po Kirbiš, Soršak, Kaučič, 2010).

2.2.2 Alkoholna politika v mednarodnem prostoru in Sloveniji

Alkoholno politiko razumemo kot politiko, ki služi interesom javnega zdravja in družbene blaginje, tako da vpliva na zdravstvene in družbene determinante. Je del prizadevanja javnega zdravja, procesa za mobilizacijo lokalnih, nacionalnih in mednarodnih virov za zagotovitev razmer za boljše zdravje (Anderson, Baumberg, 2006).

Slovenija ima, podobno kot druge evropske države, več zakonov, ki obravnavajo alkohol. Za zmanjševanje porabe in preprečevanje škodljivih posledic rabe alkohola so bili v Sloveniji sprejeti različni ukrepi, opredeljeni v različnih zakonih. Področje alkoholne politike v Sloveniji je tako obravnavano v okviru naslednjih političnih orodij: Zakon o omejevanju porabe alkohola, Zakon o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, Zakon o medijih, Resolucija o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje 2007–2011, Zakon o varstvu javnega reda in miru, Zakon o varnosti cestnega prometa, Resolucija o nacionalnem programu na področju drog 2004–2009. Glavni dokumenti alkoholne politike na ravni Slovenije:

- *Zakon o omejevanju porabe alkohola – ZOPA določa ukrepe za preprečevanje škodljivih posledic rabe alkohola, med katere šteje:*

- spremljanje porabe alkohola in obsega škodljivih posledic rabe alkohola za zdravje;
 - informiranje, izobraževanje in ozaveščanje javnosti in posameznih skupin prebivalstva o škodljivih posledicah rabe alkohola;
 - usklajevanje aktivnosti za čim zgodnejše prepoznavanje oseb, ki imajo težave z alkoholom in njihovo vključevanje v preventivne programe;
 - usklajevanje, spremljanje in vrednotenje preventivnih programov za posamezne skupine prebivalstva;
 - priprava in izvajanje programov za spodbujanje zdravega življenjskega sloga med različnimi starostnimi in družbenimi skupinami prebivalstva ter njihovo vrednotenje;
 - strokovno svetovanje in podpora institucijam, združenjem, nevladnim organizacijam, lokalnim skupnostim in posameznikom pri izvajanju preventivnih programov in pri reševanju problemov, povezanih z rabo alkohola.
- Zakon o medijih je bil sprejet v Državnem zboru RS leta 2001.*

Ta zakon določa pravice, obveznosti in odgovornosti pravnih in fizičnih oseb ter javni interes Republike Slovenije na področju medijev. V enem od svojih členov pravi, da se z oglaševanjem ne sme prizadeti spoštovanja človekovega dostojanstva ter vzpodbujati dejanj, ki škodujejo zdravju in varnosti ljudi ali zaščititi okolja ali kulturne dediščine. Zakon v celoti prepoveduje oglaševanje alkoholnih pijač, razen če je z zakonom določeno drugače.

- Zakon o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili. Oglaševanje alkoholnih pijač je bilo kasneje delno dovoljeno, in sicer s spremembo Zakona o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili. Po tem zakonu je dovoljeno oglaševanje alkoholnih pijač, ki vsebujejo manj kot 15 volumenskih odstotkov alkohola.

- Resolucija o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje 2007–2011, ki prometno varnost opredeljuje kot eno od temeljnih kakovosti prometnega sistema.

- Zakon o varnosti cestnega prometa ureja pravila in pogoje za udeležbo v cestnem prometu (Bajt, Zorko, 2009).

V nadaljevanju navajamo pregled dokumentov na mednarodni ravni, ki obravnavajo alkoholno problematiko in so bili pripravljene s strani Svetovne zdravstvene organizacije, dokumente na ravni Sveta Evropske unije:

- *Evropska listina o alkoholu (European Charter on Alcohol, 1995)*, ki izpostavlja etična načela in cilje za promocijo in zaščito zdravja in dobrobiti vseh ljudi v Evropski uniji (EU). Evropska listina poziva članice EU k uveljavitvi učinkovitih alkoholnih politik in programov, ki bodo upoštevali različne kulturne, družbene in politične okoliščine.

- *Deklaracija o mladih in alkoholu (the Declaration in Young People and Alcohol, 2001)*, ki je posebej usmerjena na populacijo mladostnikov in razvijanje političnih ukrepov, podpornih aktivnosti in ciljev, s katerimi želi zaščititi otroke in mladostnike pred pritiskom uživanja alkohola. S priporočili za omejevanje promocije alkohola in vpeljavo ukrepov, ki se nanašajo na omejitve starosti uživalcev alkohola in cene alkoholnih pijač, želijo zmanjšati škodo, ki posredno ali neposredno nastaja zaradi uživanja alkohola. Deklaracija daje poseben poudarek tudi izobraževanju mladih ter je vodilni politični dokument Svetovne zdravstvene organizacije za evropsko regijo na področju mladih in alkohola.

- *Evropski akcijski načrti za področje alkohola (European Alcohol Action Plans)* predstavlja osnovo za razvoj in vpeljavo alkoholnih politik in programov v državah članicah, njihov cilj je zmanjševanje škode, ki nastane zaradi uživanja alkohola.

- *Evropski okvirni načrt alkoholne politike za evropsko področje (Framework for Alcohol Policy in the WHO European Region, 2006)* zagovarja dokazano učinkovito ukrepanje ob upoštevanju kulturnih razlik. Pri tem poudarja nujnost, da v sodelovanju z drugimi deležniki vedno prevladuje javnozdravstveni vidik in interes zdravja, ter določa cilje in principe alkoholne politike; zagovarja usklajen pristop na mednarodni, nacionalnih in lokalnih ravneh ter vključevanje zdravstvenih delavcev in civilne sfere. Posebej izpostavlja okolja in okoliščine brez alkohola, kjer se nahajajo otroci in mladostniki, promet, delovno mesto in nosečnost ter poudarjajo pomen spremljanja in raziskovanja, izgrajevanja kadrovske in institucionalne kapacitete.

- *Priporočilo glede uživanja alkohola pri mladih, posebej otrocih in mladostnikih (Council Recommendation on the drinking of alcohol by young people, in particular children and adolescents, 2001)*, ki poziva k raziskovanju različnih vidikov uživanja

alkohola med mladostniki; razvijanju, implementaciji in evalvaciji splošnih zdravstveno promocijskih aktivnosti, ki so namenjene otrokom, mladostnikom, njihovim staršem, učiteljem in skrbnikom; zagotavljanju in širjenju z dokazi podprtih informacij o dejavnikih, ki mlade spodbujajo k pitju alkohola, med vse zainteresirane; spodbujanju multisektorskega pristopa k izobraževanju mladih o škodljivih učinkih alkohola; podpiranju ukrepov za izboljšanje ozaveščenosti o škodljivih učinkih uživanja alkohola, tako na ravni posameznika kot družbe; povečanju vključenosti mladih pri udejstvovanju v politikah in dejavnostih, ki so namenjene zmanjševanju škodljivih učinkov alkohola; omogočanju dostopa do informacij staršem mladostnikov; ozaveščanju mladih o nevarnostih vožnje pod vplivom alkohola; ukrepanju glede nelegalne prodaje alkohola mladoletnim in razvijanju pristopov zgodnjega odkrivanja tveganih vedenj in preprečevanja zasvojenosti z alkoholom pri mladih.

- *Sporočilo o Strategiji skupnosti za zmanjševanje škode zaradi uživanja alkohola v državah članicah (Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European economic and social committee and the committee of the regions, 2006)*, ki določa pristop Evropske unije za podporo in okrepitev usklajene strategije za zmanjševanje škode zaradi uživanja alkohola, ki bo temeljil na zavezanosti Evropske komisije k nadaljevanju in razvijanju ukrepov pod njenimi pristojnostmi ter razširjanju dobrih praks, ki se izvajajo v posameznih državah članicah (ibid.).

- *Evropski akcijski načrt za zmanjševanje škodljive rabe alkohola 2012–2020* (Hovnik Keršmanc, 2012).

Evropska komisija je v letu 2006 definirala pet prioritetenih področij, ki so povezana s preprečevanjem škodljive rabe alkohola in pomembna za vse države članice: zaščita mladostnikov, otrok in nerojenih otrok, zmanjševanje poškodb in smrti v prometnih nesrečah, ki nastanejo kot posledica rabe alkohola, preprečevanje škode, ki je povezana z rabo alkohola pri odraslih, informiranje, izobraževanje in ozaveščanje o vplivu tvegane rabe alkohola ter tveganih oblik rabe alkohola in razvijanje in ohranjanje skupne evropske baze podatkov, podprte z dokazi (Ministrstvo za zdravje, 2008).

V ZDA so leta 1984 sprejeli zakon o prepovedani prodaji alkoholnih pijač osebam mlajšim od 21 let. Po uveljavitvi zakona so države in lokalne skupnosti izvajale številne dejavnosti, s katerimi so želele vplivati na zmanjšano rabo alkohola med mladimi in

omejiti dostopnost alkohola mladim (Wagenaar, Toomey, 2002). Fell in drugi (2009) ugotavljajo, da se je z uvedenim zakonom zmanjšalo razmerje v prometnih nesrečah s smrtnim izidom med mladimi vozniki, ki so vozili pod vplivom alkohola, in tistimi, ki niso bili vinjeni. Avtorji Disney, LaVallee in Hsiao (2013) v raziskavi med ameriškimi študenti ugotavljajo, da zakon o kazenskem pregonu mladoletnih oseb, ki so pod vplivom alkohola, pozitivno vpliva na zmanjšanje pitja alkoholnih pijač med mladoletnimi osebami. Zmanjšanje popivanja je bilo večje pri mladostnikih moškega spola in med 14. in 15. letom starosti. Te ugotovitve kažejo, da so tovrstni programi zelo učinkoviti, še posebej pri mlajših mladostnikih. Podobne ugotovitve, da izvajanje alkoholne politike lahko zmanjšuje tvegano pitje alkohola, na osnovi raziskave, ki so jo izvedli med 677 ameriškimi študenti, navajajo tudi Carey in drugi (2011).

V alkoholno politiko so poleg vlade vključene tudi nevladne organizacije na področju zdravja in potrošniške nevladne organizacije, skupine za samopomoč, izdelovalci in prodajalci alkoholnih pijač na drobno, šole, mediji idr. (Evropska komisija, 2006).

2.2.3 Preventiva na področju rabe alkohola pri mladih

Del Boca s sodelavci (2004) ugotavlja, da le institucionalna politika ne zadostuje pri odpravi prekomernega pitja alkohola študentov, temveč je treba izvajati »brezalkoholne« programe in spodbujati mlade k sodelovanju v tovrstnih aktivnostih.

Wood in drugi (2007) so ugotovili pomembnost sodelovanja pri izvajanju programov brez alkohola z različnimi institucijami in dejavnostmi. Glede na to, da velik del študentov v času izobraževanja živi v študentskih domovih, predlagajo prepoved alkohola v študentskih domovih ter razvoj in spodbujanje preventivnih programov brez alkohola s povezovanjem s študentskimi organizacijami, kjer bi razvijali aktivnosti brez alkohola med vikendi. Akmatov in drugi (2011) glede na ugotovljeno prekomerno uživanje alkoholnih pijač med nemškimi študenti prav tako poudarjajo pomen razvijanja programov za mlade s poudarkom na preprečevanju uživanja alkoholnih pijač.

Pregledna študija (Durkin, 2008) kaže, da bi morali na vseh fakultetah vključevati v pedagoške procese pridobivanje in razširjanje znanja s področja alkoholne politike, kjer bi študentom podajali informacije o zlorabi alkohola in posledicah, ki jih povzroča alkohol. Prav tako so pomembnost vključevanja programov preventive pred zlorabo

alkohola v izobraževalnih sistemih ugotavljali avtorji Egginton, Williams in Parker (2002). Ugotovili so, da vključenost v izobraževalni sistem in družina predstavljata najpomembnejša dejavnika preventive pred zlorabo alkohola. Neighbors s sodelavci (2007) spodbuja vključevanje tematike v učne načrte visokošolskega izobraževanja in izobraževanje študentov o tveganih vplivih alkohola, predvsem v prvih tednih izobraževanja.

Watson in sodelavci (2006) ugotavljajo, da veliko univerz priznava potrebo po zdravstveni vzgoji, preventivnih programih v zvezi z zdravim življenjskim slogom, vključno s pitjem alkohola, in si prizadevajo za zagotavljanje ustreznih informacij študentom. Rezultati izvedene raziskave so potrdili potrebo po izvajanju preventivnih akcij študentov za širšo populacijo. Na podlagi pridobljenih rezultatov raziskave so na univerzi razvili spletno stran, ki študentom nudi koristne informacije o zdravem življenjskem slogu.

Zurc (2010) v pregledni študiji ugotavlja, da ima pomembno vlogo na področju alkoholne problematike zdravstvena vzgoja med mladimi. Zato tudi poudarja pomen usmeritve razvoja zdravstvene vzgoje kot samostojne strokovne in znanstvene discipline na področju vzpostavljanja in vzdrževanja posameznikovega zdravja in celostnega razvoja na področju zdravstvene nege. Rosenberg in sodelavci (2011) prav tako poudarjajo, da zdravstvena vzgoja in psihoterapija vplivajo na zmanjševanje tveganja pitja alkoholnih pijač.

Ker Lindnova (2010) v izvedeni raziskavi med študenti medicine v Veliki Britaniji ugotavlja povečano porabo alkoholnih pijač, priporoča zagotavljanje izobraževanj mladih o alkoholni problematiki ter sprotno spremljanje porabe alkohola in ostalih nedovoljenih drog med mladimi.

DeJong (2010) ugotavlja, da je pomembno, da se posameznik zaveda posledic pretiranega zaužitja alkohola ter da zna pravočasno prenehati piti.

V Sloveniji se že vrsto let izvajajo različni projekti in aktivnosti, ki so usmerjeni predvsem v mlade in preprečevanje škodljivih posledic rabe alkoholnih pijač. Eden izmed zelo odmevnih projektov je »mreža zdravih šol«, ki vključuje približno 130 šol, med katerimi je približno 100 osnovnih šol, ljubljanska bolnišnična šola, Zavod za gluhe in naglušne, 25 srednjih šol in 5 dijaških domov. Evropska mreža zdravih šol (*The*

European Network of Health Promoting Schools) je nastala kot strateški projekt pod okriljem SZO (Urad za Evropo), Sveta Evrope in Evropske komisije. Ravno tako se v šolah izvaja program »Alkohol? Starši lahko vplivamo«, ki vključuje razne brošure in zloženko za starše ter priročnik za učitelje. Program je nastal na Inštitutu za varovanje zdravja RS in želi ozavestiti mlade in njihove starše o posledicah tvegane in škodljive rabe alkohola, preprečiti uživanje alkohola med mladimi oziroma začetek premakniti v odraslo dobo, zmanjšati tvegano in škodljivo rabo alkohola in posledice ter krepiti zdrav življenjski slog. Program je celosten in vključuje učence, učitelje, šolske svetovalne in zdravstvene delavce ter starše (Ministrstvo za zdravje, 2008).

Inštitut za varovanje zdravja RS je pristojen za zagotavljanje in širitev dokazov s področja javnega zdravja, s čimer omogoča pripravljalcem politik in odločevalcem lažje odločanje na področju omejevanja porabe alkohola in preprečevanja škodljivih posledic rabe alkohola. V ta namen izvaja periodične mednarodne raziskave ESPAD in HBSC ter objavlja rezultate in jih predstavlja na novinarskih konferencah in drugod. Nevladne organizacije izvajajo celo vrsto programov in projektov, ki so namenjeni ciljni populaciji mladih. Eden izmed njih je »Sporočilo v steklenici«, tudi »Z glavo na zabavo«.

Vrsta aktivnosti na področju omejevanja porabe alkohola in preprečevanja škodljivih posledic rabe alkohola poteka tudi v sklopu začetka šolskega leta, v mesecu novembru (mesec preventive) in v predbožičnem oziroma prednovoletnem času. Številne aktivnosti na tem področju izvajajo različne študentske in druge nevladne organizacije (ibid.).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 OPIS RAZISKOVALNEGA PROBLEMA, NAMEN IN CILJI RAZISKOVANJA

Alkohol je dovoljena droga, ki je med mladimi zelo razširjena. Vzrokov za to je več, verjetno pa je eden glavnih njegova lahka dostopnost kljub raznim prepovedim. Obenem pitje alkohola v Sloveniji predstavlja tradicijo, ki jo je težko izkoreniniti. Veliko mladih se z alkoholom sreča že v družini, kjer dobijo prve informacije, vrednote in življenjske izkušnje, s pomočjo katerih bodo razvili svojo identiteto.

Ker je alkoholna problematika med mladimi razširjena, si ne smemo zatiskati oči, temveč ustrezno pristopiti k reševanju tega problema. Z izvajanjem preventivnih aktivnosti in ukrepov lahko vplivamo na zmanjševanje škodljive rabe alkoholnih pijač ter tako mlade usmerjamo k oblikovanju lastne identitete, pozitivne samopodobe ter oblikovanju stališč do nepitja alkohola.

Alkoholna problematika med mladimi je razširjena tako v slovenskem kot tudi v mednarodnem prostoru, kar dokazujejo tudi številne raziskave, ki želijo s svojimi ugotovitvami vplivati na zmanjšanje škodljive rabe alkohola.

Namen magistrskega dela je ugotoviti mnenja, stališča in odnos študentov o dojemanju alkohola in alkoholne problematike na višje in visokošolskih zavodih v gorenjski regiji. Izhajajoč iz predpostavk, da vedno več mladih posega po alkoholu, smo analizirali stanje na področju zlorabe alkohola med študenti višje in visokošolskih zavodov v gorenjski regiji.

Z magistrskim delom smo želeli utemeljiti potrebo po izvajanju preventivnega projekta na VŠZNJ, ki ga je podprlo Ministrstvo za zdravje, Alkohol in mladi – ozaveščanje mladih o škodljivih vplivih rabe alkohola, ki jih povzroča prekomerno uživanje alkohola, številka pogodbe: C2711-11-708318.

Prispevati želimo k raziskavam o ozaveščanju mladih o škodljivih vplivih rabe alkohola, z rezultati raziskave seznaniti čim širši krog populacije ter prispevati h kakovostnem življenju mladih.

Cilji magistrskega dela:

- ugotoviti dejavnike, ki vplivajo na uživanje alkohola med študenti v gorenjski regiji,
- ugotoviti pogostost uživanja alkoholnih pijač med študenti,
- ugotoviti vpliv socialno-ekonomskega statusa družine na pogostost uživanja alkoholnih pijač študentov,
- ugotoviti povezavo med redno gibalno aktivnostjo in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač med študenti,
- ugotoviti, ali obstajajo razlike v pogostosti uživanja alkoholnih pijač in opijanja med dekleti in fanti,
- ugotoviti, ali samopodoba študentov vpliva na pogostost uživanja alkohola.

3.2 RAZISKOVALNE HIPOTEZE

Postavili smo si naslednje hipoteze:

H1: Socialno-ekonomski dejavniki družine so povezani z uživanjem alkohola študentov. Slabši socialno-ekonomski status družine (izobrazba, zaposlitev, finančno stanje) je povezan s pogostostjo uživanja alkoholnih pijač študentov.

H2: Obstaja statistično pomembna povezava med uživanjem alkohola študentov v gorenjski regiji in dogodki, kot so počitnice, obdobje božično-novoletnih praznikov.

H3: Uživanje alkohola pri študentih je povezano z dejavniki, kot so stres, pomanjkanje socialne podpore, občutek boljše sprejetosti v družbi, srednješolski učni uspeh.

H4: Študenti, ki so gibalno aktivni več kot enkrat na mesec, redkeje posegajo po alkoholnih pijačah kot študenti, ki so gibalno aktivni enkrat na mesec ali manj.

H5: Obstaja statistično pomembna razlika v pogostosti uživanja alkoholnih pijač glede na časovno obdobje in opijanja med dekleti in fanti. Dekleta manj pogosto uživajo alkoholne pijače kot fantje.

H6: Obstaja statistično pomembna povezava med zadovoljstvom študentov s samopodobo in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač.

3.3 RAZISKOVALNA METODOLOGIJA

3.3.1 Metode in tehnike zbiranja podatkov

V teoretični del magistrske naloge smo vključili pregled literature iz podatkovnih baz Cobiss, SpringLink in Cinahl. Pri CINAHL-u smo uporabili napredno iskanje ter Boolov logični operator »AND«.

Pri iskanju v podatkovni bazi Cinahl smo vpisali še zahteve po dostopnosti člankov v celotnem besedilu in razpoložljivem izvlečku, omejili letnice med 2002 in 2013, vpisali zahteve po recenziji, raziskovalnem članku in angleškem jeziku. Uporabili smo ključne besede »alcohol, students« in dobili 14 zadetkov, uporabili smo 11 člankov.

Za nadaljnje delo v podatkovni bazi Cinahl smo uporabili kombinacijo besed »alcohol, students, self-esteem«, letnice smo omejili med 2004 in 2013, dobili 11 zadetkov in uporabili 8 člankov. Nato smo uporabili ključne besede »alcohol, students, prevention, drinking« in omejili letnice med 2005 in 2013, dobili 100 zadetkov in uporabili 14 prispevkov. S ključnimi besedami »alcohol, students, reasons« in omejitvijo letnice med 2008 in 2013 smo dobili 11 zadetkov, uporabili pa 6 prispevkov.

Pri SpringerLink-u smo iskalne zahteve omejili z letnicami od 2008 do 2013, uporabili ključne besede »alcohol, students, family« in dobili 58 zadetkov. Od tega smo uporabili 20 člankov.

V COBIB.SI iskalnih zahtev po letnicah nismo omejili, uporabili smo osnovno iskanje, zahtevo po slovenskem jeziku ter zahteve po člankih in drugih sestavnih delih. Uporabili smo ključne besede »obdobje mladosti«. Prejeli smo 4 zapise in uporabili smo enega. Uporabili smo tudi brskalnik Google učenjak, kjer smo pridobili rezultate mednarodnih raziskav s področja uporabe alkohola in drugih drog.

Pregled literature je potekal od meseca aprila 2011 do meseca junij 2013.

Empirični del je temeljil na kvantitativni deskriptivni metodi dela. Podatke smo zbirali z enkratnim zbiranjem, tehniko pisnega anketiranja.

3.3.2 Opis spremenljivk in merskega instrumenta

Uporabili smo kvantitativno neeksperimentalno metodo raziskovanja. Podatke smo zbirali z anketiranjem, kot instrument smo uporabili strukturiran vprašalnik. Vprašalnik je sestavljen iz sedmih sklopov z različnim številom vprašanj. Pri sestavi vprašalnika smo uporabili različne tipe vprašanj: vprašanja tipa ponujenih odgovorov, ček lista in trditve v obliki stališč zaprtega tipa. Do trditve so se anketiranci opredelili s pomočjo Likertove lestvice. Uporabili smo petstopenjsko ordinalno lestvico stališč. Posamezne vrednosti so definirane z oceno od 1 do 5. Ocena 1 je pomenila, da se anketiranci z navedeno trditvijo zelo ne strinjajo, ocena 5 pa, da se z navedeno trditvijo zelo strinjajo. Trditve so bile usmerjene v stališča, mnenja mladih o dojemanju alkoholne problematike med mladimi in rangiranja pomembnosti vpliva posameznih trditvev v odnosu do alkoholne problematike med njimi. Za posamezen sklop smo opredelili število možnih odgovorov.

Vprašalnik smo oblikovali na osnovi pregleda literature različnih avtorjev na področju alkoholne problematike (Hibbel et al., 2009, Watson et al., 2006, Tremblay et al., 2010, Zalta et al., 2008). Pri izpolnjevanju vprašalnika je bila anketirancem zagotovljena popolna anonimnost. Zanesljivost vprašalnika smo preverjali z metodo analize notranje konsistentnosti.

Rezultati o zanesljivosti vprašalnika na vzorcu vključenih v raziskavo:

- Cronbachov koeficient alfa za 10 trditvev, ki se nanašajo na osebne značilnosti in socialne odnose, je znašal 0,82, ocenjevalna lestvica je bila zanesljiva.
- Cronbachov koeficient alfa za 10 trditvev v odnosu do časovne opredelitve uživanja alkohola in posledic uživanja alkoholnih pijač alkohola je znašal 0,88, ocenjevalna lestvica je bila zanesljiva.
- Cronbachov koeficient alfa za 8 trditvev, ki se nanašajo na posledice uživanja alkohola, je znašal 0,81.
- Cronbachov koeficient alfa za 15 trditvev o odnosu do alkohola je znašal 0,688.

Bliže je Cronbachov koeficient alfa vrednosti števila 1, boljša je zanesljivost vprašalnika. Zanesljivost instrumenta je zelo dobra, če znaša koeficient 0,80 ali več; zmerna pri vrednosti 0,60 – 0,80 in slaba pri vrednosti koeficienta manj kot 0,60 ali če ni podatka o zanesljivosti (Ferligoj, Leskošek Kogovšek, 1995; povz. po Cenčič, 2009).

Merske značilnosti vprašalnika smo preverjali tudi s pilotno študijo, ki smo jo izvedli v mesecu aprilu 2012 med študenti 3. letnika rednega študija na prvi stopnji študijskega programa Zdravstvena nega Visoke šole za zdravstveno nego Jesenice. V pilotno študijo smo zajeli 34 anketirancev. Anketni vprašalnik so študenti izpolnili v času pred seminarjem na lokaciji Visoke šole za zdravstveno nego Jesenice.

Zanesljivost pilotnega vprašalnika:

- Cronbachov test zanesljivosti vprašalnika pri sklopu trditev osebnostne značilnosti in socialni odnosi je znašal 0,79.
- Cronbachov test zanesljivosti vprašalnika pri sklopu trditev pogostost uživanja alkoholnih pijač in vpliv alkohola je znašal 0,81.
- Cronbachov test zanesljivosti vprašalnika pri sklopu trditev posledice uživanja alkoholnih pijač je znašal 0,71.
- Cronbachov test zanesljivosti vprašalnika pri sklopu trditev odnos do alkohola je znašal 0,611.

Na osnovi pilotnega vprašalnika smo v sklopu trditev glede odnosa do alkohola izključili 3 trditve.

Rezultatov pilotnega vprašalnika v raziskavi za magistrsko delo nismo uporabili.

Veljavnosti instrumenta smo pojasnili tudi s pomočjo faktorске analize vprašanj po spremenljivkah v raziskavi. Dosegli smo primerno pojasnitev variance in dobljene faktorje uporabili v nadaljnji statistični analizi. Rezultati faktorске analize so prikazani v tabeli 11 in 12.

3.3.3 Opis vzorca

V raziskavo smo vključili študente višje in visokošolskih zavodov na področju gorenjske regije. V gorenjski regiji je 7 višjih šol, 1 visoka šola in 2 fakulteti. Višješolska izobraževanja potekajo v občinah Bled, Kranj, Naklo in Škofja Loka. Visokošolsko strokovno izobraževanje poteka v občini Jesenice, visokošolsko strokovno in univerzitetno izobraževanje pa se izvaja v Kranju in Škofji Loki.

S seznama višje in visokošolskih zavodov smo izločili zavode, ki izvajajo le izredni študij. Tako smo pridobili 5 višjih šol: Ekonomsko-storitveni center Kranj, Višja strokovna šola; Tehniški šolski center Kranj, Višja strokovna šola; Šolski center Škofja Loka, Višja strokovna šola; Biotehniški center Naklo, Višja strokovna šola; Višja

strokovna šola za gostinstvo in turizem Bled in 3 visokošolske zavode: Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice, Fakulteta za državne in evropske študije in Fakulteta za organizacijske vede Kranj.

Iz prikazanega seznama višje in visokošolskih zavodov smo v raziskavo vključili 4 višje oziroma visokošolske zavode, ker od nekaterih šolskih zavodov nismo pridobili soglasja za izvedbo raziskave, nekateri pa so bili kljub podanemu soglasju neodzivni oziroma so prepozno oddali termin za izvedbo raziskave. V raziskavi so sodelovali naslednji višje in visokošolski zavodi: Ekonomsko-storitveni center Kranj, Višja strokovna šola; Šolski center Škofja Loka; Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice (VŠZNJ); Fakulteta za organizacijske vede Kranj. Vzorec je bil namenski. V raziskavo VŠZNJ smo vključili dve generaciji rednih študentov prvega letnika, vpisanih v študijsko leto 2011/12 in 2012/13, pri ostalih izobraževalnih zavodih, ki so sodelovali v raziskavi, pa smo zajeli redne študente prvih letnikov, vpisanih v študijsko leto 2012/13.

Celotno populacijo predstavlja 667 študentov, v raziskavi je sodelovalo 328 študentov, kar predstavlja 49,2 % realizacijo vzorca.

Tabela 1: Število študentov vpisanih v prvi letnik v študijskem letu 2011/12 oziroma 2012/13 in število študentov, ki so sodelovali v raziskavi, po gorenjskih višje in visokošolskih zavodih

VIŠJE IN VISOKOŠOLSKI ZAVODI (ŠTUDIJSKO LETO VPISA)	ŠTEVILO VPISANIH ŠTUDENTOV	ŠTEVILO ŠTUDENTOV, KI SO SODELOVALI V RAZISKAVI
Ekonomsko-storitveni center Kranj, Višja strokovna šola (2012/13)	91	35
Šolski center Škofja Loka (2012/13)	89	67
Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice (2011/12; 2012/13)	190	131
Fakulteta za organizacijske vede Kranj (2012/13)	297	95
SKUPAJ	667	328

Tabela 1 prikazuje število študentov vpisanih v prvi letnik v študijskem letu 2012/13 in 2011/12 (samo študenti VŠZNJ). Ugotavljamo, da je v raziskavi sodelovalo največ študentov VŠZNJ, dve generaciji (131), 95 študentov je s Fakultete za organizacijske

vede Kranj, 67 študentov prihaja s Šolskega centra Škofja Loka in 35 študentov, ki so sodelovali v raziskavi, je iz Ekonomsko-storitvenega centra Kranj, Višje strokovne šole.

Tabela 2: Število in delež anketiranih študentov po gorenjskih višje in visokošolskih zavodih

VIŠJE IN VISOKOŠOLSKI ZAVODI	ŠTEVILO (N)	DELEŽ (%)
Ekonomsko-storitveni center Kranj, Višja strokovna šola	35	10,7
Šolski center Škofja Loka	67	20,4
Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice	131	39,9
Fakulteta za organizacijske vede Kranj	95	29,0
SKUPAJ	328	100,0

Tabela 2 prikazuje delež anketiranih študentov po višje in visokošolskih zavodih, ki so sodelovali v raziskavi. Največji delež anketiranih študentov, 39,9 % prihaja z VŠZNJ, 29,9 % s Fakultete za organizacijske vede, 20,4 % s Šolskega centra Škofja Loka in 10,7 % anketiranih študentov je z Ekonomsko-storitvenega centra Kranj, Višje strokovne šole.

Tabela 3: Število razdeljenih, število in struktura vrnjenih vprašalnikov po posameznih višje in visokošolskih zavodih

VIŠJE IN VISOKOŠOLSKI ZAVODI	ŠTEVILO RAZDELJENIH VPRAŠALNIKOV	ŠTEVILO VRNjenih VPRAŠALNIKOV	DELEŽ (%)
Ekonomsko-storitveni center Kranj, Višja strokovna šola	37	35	94,6
Šolski center Škofja Loka	67	67	100,0
Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice	131	131	100,0
Fakulteta za organizacijske vede Kranj	105	95	90,5
SKUPAJ	340	328	96,5

Na osnovi vrnjenih vprašalnikov smo pri študentih Ekonomsko-storitvenega centra Kranj, Višje strokovne šole dosegli 94,6 % vzorec, pri študentih Šolskega centra Škofja

Loka in VŠZNJ 100,0 % vzorec in pri študentih Fakultete za organizacijske vede Kranj 90,5 % vzorec.

Tabela 4: Struktura anketiranih študentov gorenjskih višje in visokošolskih zavodov

	ŠTEVILO (N)	DELEŽ (%)
Starost		
18–20 let	212	64,6
21–23 let	102	31,1
24 let in več	14	4,3
SKUPAJ	328	100,0
Spol		
moški	147	44,8
ženski	181	55,2
SKUPAJ	328	100,0
Povprečen učni uspeh v zadnjem letniku srednješolskega izobraževanja		
odličen	11	3,4
prav dober	128	39,0
dober	156	47,6
zadosten	33	10,1
SKUPAJ	328	100,0

Tabela 4 prikazuje, da je največji delež anketiranih študentov starih med 18 in 20 let (64,6 %), 31,1 % anketiranih je starih med 21 in 23 let in le 4,3 % anketiranih študentov je starih 24 let in več.

44,8 % anketiranih študentov je moškega in 55,2 % ženskega spola. Največji delež anketiranih študentov je v zadnjem letniku srednješolskega izobraževanja imel dober uspeh (47,6 %), 39,0 % anketiranih je bilo prav dobrih, 10,1 % anketiranih študentov je bilo zadostnih in le 3,4 % anketiranih je bilo odličnih.

Tabela 5: Status družine anketiranih študentov gorenjskih višje in visokošolskih zavodov

	ŠTEVILO (N)	DELEŽ (%)
Izobrazba očeta		
brez izobrazbe	4	1,2
osnovnošolska izobrazba	30	9,1
poklicna izobrazba	119	36,3
srednješolska izobrazba	106	32,3
višješolska izobrazba	9	2,7
visokošolska izobrazba	20	6,1
univerzitetna izobrazba	21	6,4
magisterij, doktorat	10	3,0
SKUPAJ	319	100,0
Izobrazba matere		
brez izobrazbe	0	0,0
osnovnošolska izobrazba	32	9,8
poklicna izobrazba	89	27,1
srednješolska izobrazba	122	37,2
višješolska izobrazba	23	7,0
visokošolska izobrazba	29	8,8
univerzitetna izobrazba	25	7,6
magisterij, doktorat	8	2,4
SKUPAJ	328	100,0
Zaposlitev staršev		
starša sta zaposlena	221	63,5
zaposlena je samo mati	38	11,6
zaposlen je samo oče	32	9,8
oba starša sta brezposelna	25	11,7
starša sta upokojena	11	3,4
SKUPAJ	327	100,0

Iz tabele 5 je razvidno, da ima največji delež očetov anketiranih študentov poklicno izobrazbo (36,3 %), 1,2 % je brez izobrazbe, 6,4 % očetov ima univerzitetno izobrazbo in 3,0 % očetov anketiranih študentov ima magisterij oziroma doktorat.

Največji delež (37,2 %) mater anketiranih študentov ima srednješolsko izobrazbo, 27,1 % mater ima poklicno izobrazbo, 7,6 % mater anketiranih študentov ima univerzitetno izobrazbo.

Pri 63,5 % anketiranih študentov sta oba starša zaposlena, pri 11,6 % je zaposlena samo mati, pri 9,8 % anketiranih študentov je zaposlen samo oče in le 5 anketiranih študentov (1,5 %) navaja, da sta oba starša brezposelena.

3.3.4 Opis poteka raziskave in obdelave podatkov

Raziskava je bila izvedena med študenti prvih letnikov na višje in visokošolskih zavodih na področju gorenjske regije. Potekala je v mesecu maju 2012 in v obdobju od oktobra do novembra 2012. Vsem sodelujočim šolam smo poslali pismo, v katerem smo jih zaprosili za soglasje z razlago namena, poteka in časa anketiranja. V naslednji fazi so potekali dogovori s pristojnimi osebami posameznega zavoda o poteku raziskave za anketiranje v obliki uradnih dopisov, telefonsko in pa preko elektronske pošte. Anketiranje smo izvedli v dogovoru s koordinatorjem raziskave v posameznih šolskih zavodih. Anketiranje je potekalo v učilnicah, v dopoldanskem in popoldanskem času. Na Ekonomsko-storitvenem centru Kranj, Višji strokovni šoli, smo vprašalnike razdelili pred predavanji v mesecu oktobru 2012, prav tako tudi v Šolskem centru Škofja Loka. Anketiranje študentov na Fakulteti za organizacijske vede Kranj smo izvedli dvakrat pred predavanji v mesecu oktobru in novembru 2012. Na VŠZNJ smo vprašalnike razdelili v mesecu maju 2012 in v oktobru 2012. Anketirancem smo razložili postopek anketiranja ter počakali, da so izpolnili anketne vprašalnike.

Za obdelavo podatkov smo uporabili metodo opisne statistike. Pridobljene podatke smo obdelali s pomočjo računalniškega programa SPSS. Za ugotavljanje povezav med spremenljivkami smo uporabili Pearsonov koeficient korelacije in Spearmanov rang korelacije. Za statistično pomembne podatke smo upoštevali razlike, kjer je bila stopnja statistične pomembnosti na ravni 0,05 in manj. Za primerjavo ocen trditev med skupinami študentov smo uporabili t-test. Za izračun med odvisnimi in neodvisnimi spremenljivkami smo uporabili enofaktorsko analizo – ANOVO. Spremenljivke smo oblikovali na osnovi factorske analize. Za pojasnitev odnosa alkohola med mladimi smo uporabili linearno multiplo regresijsko analizo.

3.4 REZULTATI

Predstavljeni so rezultati raziskave na 328 študentih vpisanih v prvi letnik v dveh višješolskih in dveh visokošolskih zavodih v gorenjski regiji.

Tabela 6: Preživljanje prostega časa anketiranih študentov

	ŠTEVILO (N)	DELEŽ (%)
V naravi		
skoraj vsak dan	122	37,2
1-x na teden	135	41,2
1-x na mesec	57	17,4
nikoli	14	4,3
Gledanje televizije		
skoraj vsak dan	213	64,9
1-x na teden	77	23,5
1-x na mesec	20	6,1
nikoli	18	5,5
S prijatelji		
skoraj vsak dan	141	43,0
1-x na teden	149	45,4
1-x na mesec	33	10,1
nikoli	5	1,5
Ukvarjanje z redno gibalno aktivnostjo (vsaj 30 minut na dan)		
vsak dan	68	20,7
večkrat na teden	137	41,8
1-x na teden	66	20,1
večkrat na mesec	30	9,1
1-x na mesec	15	4,6
manj kot 1-x na mesec	6	1,8
nikoli	6	1,8

Tabela 6 prikazuje preživljanje prostega časa anketiranih študentov. 37,2 % anketiranih študentov je v prostem času skoraj vsak dan v naravi, 41,2 % študentov preživi prosti čas v naravi 1-x na teden. V prostem času gleda televizijo vsak dan 64,9 % anketirancev in 5,5 % anketiranih študentov televizije v prostem času nikoli ne gleda. Skoraj vsak dan se v prostem času družijo s prijatelji 43,0 % anketiranih študentov. Z redno gibalno aktivnostjo se vsak dan ukvarja (vsaj 30 minut na dan) 20,7 % anketirancev, večkrat na teden, 41,8 % anketirancev in 1,8 % anketirancev se z redno gibalno aktivnostjo ne ukvarja.

Tabela 7: Odnos anketiranih študentov do alkohola

	ŠTEVILO (N)	DELEŽ (%)
Najljubša pijača		
pivo	90	27,4
vino	81	24,7
žgane pijače	101	30,8
alkopop pijače – ustekleničene sladke pijače s približno 5 % vsebnostjo alkohola	53	16,2
Starost ob prvem užitju alkoholne pijače		
nikoli	1	0,3
med 10. in 14. letom	118	36,0
med 15. in 18. letom	201	61,3
med 19. in 22. letom	8	2,4
Količina običajno popite alkoholne pijače ob posamezni pivski priložnosti		
nikoli ne pijem alkoholnih pijač	14	4,3
1–2 merici	84	25,6
3–4 merice	113	34,5
5–6 meric	55	16,8
7 meric in več	60	18,3
Pogostost pitja alkoholnih pijač v zadnjem letu		
nikoli	11	3,4
nekajkrat na leto, ob posebnih priložnostih	93	28,4
1-x na mesec	59	18,0
2–3-x na mesec	82	25,0
1–2-x na teden	64	19,5
3–6-x na teden	16	4,9
vsak dan	3	0,9
Prostor uživanja alkoholnih pijač		
na prostem	74	22,6
doma	26	7,9
pri prijateljih	65	19,8
v lokalih in gostiščih	162	49,4

Iz tabele 7 je razvidno, da so najljubše alkoholne pijače anketirancev žgane pijače (30,8 %), nato pivo (27,4 %), vino (24,7 %) in na zadnjem mestu najbolj priljubljenih pijač so alkopop pijače – ustekleničene sladke pijače s približno 5 % vsebnostjo alkohola (16,2 %).

Največji delež anketirancev (61,3 %) je prvo alkoholno pijačo poskusilo med 15. in 18. letom starosti, med 10. in 14. letom starosti pa kar 36,0 % anketirancev. Ob posamezni pivski priložnosti anketirani študenti spijejo največ 3–4 merice (34,5 %), kar 18,3 % anketirancev spije ob posamezni pivski priložnosti 7 meric in več alkoholne pijače. Največji delež študentov pije alkoholne pijače ob posebnih priložnostih nekajkrat na leto (28,4 %), 3–6-krat na teden pa 4,9 % anketirancev.

Alkoholne pijače anketiranci najpogosteje uživajo v lokalih in gostiščih (49,4 %) in na prostem (22,6 %).

Tabela 8: Pogostost opitosti med anketiranimi študenti

	ŠTEVILO (N)	DELEŽ (%)
Pogostost opitosti z alkoholnimi pijačami v vsem življenju		
nikoli	25	7,6
1–2-x	57	17,4
3–5-x	45	13,7
6–10-x	47	14,3
11–15-x	25	7,6
16–19-x	17	5,2
20-x in več	112	34,1
Pogostost opitosti z alkoholnimi pijačami v zadnjih 30 dneh		
nikoli	142	43,3
1–2-x	117	35,7
3–5-x	39	11,9
6–10-x	25	7,6
11–15-x	3	0,9
16–19-x	2	0,6

Tabela 8 prikazuje pogostost opitosti anketiranih študentov v vsem življenju. Še nikoli v življenju ni bilo opitih 7,6 % anketirancev, 1–2-krat v življenju je bilo opitih 17,4 % anketirancev, 3–5-krat 13,7 % anketirancev, 20-krat in več pa kar 34,1 % anketirancev. V zadnjih 30 dneh pred izpolnjevanjem anketnega vprašalnika ni bilo opitih 43,3 % anketirancev, 35,7 % je bilo opitih 1–2-krat, 3–5-krat je bilo v zadnjih 30 dneh opitih 11,9 % anketirancev, 7,6 % anketirancev je bilo 6–10-krat opitih, 16–19-krat pa je bilo opitih 0,6 % anketiranih študentov.

Tabela 9: Primerjava povprečnih vrednosti in standardnih odklonov ocenjenih trditev med študenti zdravstvenega programa in študenti ostalih šol

TRDITEV	ŠTUDENTI Z ZDRAVSTVENIM PROGRAMOM		ŠTUDENTI OSTALIH ŠOL		T-TEST (p)
	PV	SO	PV	SO	
Alkoholne pijače uživam med tednom.	1,54	0,693	2,17	0,896	0,000
Alkoholne pijače uživam med novoletnimi počitnicami.	3,26	1,141	3,61	1,180	0,007
Alkoholne pijače pogosto uživam konec tedna.	3,13	1,011	3,29	1,032	0,155
Mladi smo z zdravim načinom življenja vzgled ostalim vrstnikom.	4,10	0,983	3,56	1,307	0,080
Menim, da bi morali v času izobraževanja podajati mladim veliko informacij o nevarnih vplivih alkohola.	4,04	1,026	3,40	1,167	0,075
Menim, da bi študenti in dijaki zdravstvenih usmeritev morali aktivno sodelovati v preventivnih programih o ozaveščanju mladih o škodljivih učinkih alkohola.	4,05	1,059	3,36	1,206	0,088
Menim, da pomembno vlogo na področju alkoholne problematike predstavlja zdravstvena vzgoja med mladimi.	3,96	1,033	3,36	1,119	0,081
Alkohol uživam zaradi boljše sprejetosti med sovrstniki.	1,95	1,136	2,16	1,116	0,110
Uživanje alkohola lahko povzroči pretep.	4,32	0,947	3,98	1,104	0,005
Menim, da uživanje alkoholnih pijač lahko privede do situacije, ki bi jo kasneje obžaloval.	4,37	0,889	4,04	1,014	0,002

PV = povprečna vrednost; SO = standardni odklon; p = mejna statistično pomembna vrednost pri 0,05 ali manj

Statistično pomembne razlike med študenti zdravstvenega programa in študenti drugih programov vključenih v raziskavo so pri oceni trditev v odnosu do uživanja alkoholnih pijač med tednom ($p = 0,000$), med novoletnimi počitnicami ($p = 0,007$), pri trditvah, da uživanje alkohola lahko povzroči pretep ($p = 0,005$) in da uživanje alkoholnih pijač lahko privede do situacije, ki bi jo kasneje obžalovali ($p = 0,002$).

Drugih statistično pomembnih razlik med skupinama nismo dobili.

Tabela 10: Pogostost uživanja alkoholnih pijač glede na časovno obdobje

TRDITVE	N	PV	SO
Kako pogosto uživata alkoholne pijače v času izpitnega obdobja?	328	1,76	0,999
Kako pogosto uživata alkoholne pijače med tednom?	328	1,92	0,876
Kako pogosto uživata alkoholne pijače med novoletnimi počitnicami?	328	3,84	1,121
Kako pogosto uživata alkoholne pijače v času ostalih počitnic?	328	3,58	1,106
Kako pogosto uživata alkoholne pijače med vikendom?	328	3,23	1,025

N = število anketirancev; PV = povprečna vrednost (lestvica od 1 do 5: 1 – nikoli, 2 – redko, 3 – včasih, 4 – pogosto, 5 – vedno.); SO = standardni odklon

Tabela 10 nam poda rezultate, da so študenti s povprečno vrednostjo PV = 3,84 in standardnim odklonom SD = 1,121 odgovorili, da alkoholne pijače najpogosteje uživajo v času božično-novoletnih počitnic. S PV = 3,58 in SO = 1,106 so anketiranci ocenili, da alkoholne pijače uživajo v času ostalih počitnic, in s PV = 3,23 in SO = 1,025, da alkoholne pijače uživajo med vikendom. Nižje ocene trditev so pri vprašanih pogostosti uživanja alkoholnih pijač v času izpitnega obdobja (PV = 1,76; SO = 0,999) in pogostosti uživanja alkoholnih pijač med tednom (PV = 1,92; SO = 0,876).

Tabela 11: Faktorska analiza vprašanj o pogostosti pitja alkoholnih pijač

TRDITVE	KOMPONENTE		
	FAKTOR 1	FAKTOR 2	FAKTOR 3
Kako pogosto ste bili ob uživanju alkoholnih pijač bolj komunikativni kot ponavadi?	0,890	0,107	0,026
Kako pogosto ste ob uživanju alkoholnih pijač lažje navezali stik z drugimi?	0,864	0,053	0,118
Kako pogosto ste bili ob uživanju alkoholnih pijač sproščeni?	0,573	0,249	0,111
Kako pogosto uživate alkoholne pijače med novoletnimi počitnicami?	0,136	0,926	-0,166
Kako pogosto uživate alkoholne pijače v času ostalih počitnic?	0,012	0,775	0,183
Kako pogosto uživate alkoholne pijače med vikendom?	0,195	0,669	0,101
Kako pogosto ste ob uživanju alkoholnih pijač rešili stresne situacije?	0,205	-0,166	0,897
Kako pogosto ste ob uživanju alkoholnih pijač pozabili na težave?	0,256	-0,053	0,652
Kako pogosto uživate alkoholne pijače v času izpitnega obdobja?	-0,225	0,209	0,606
Kako pogosto uživate alkoholne pijače med tednom?	-0,117	0,260	0,550

Naredili smo tudi faktorsko analizo in dobili tri komponente (tabela 11). Z analizo glavnih komponent smo dobili tri komponente, s katerimi skupno pojasnimo 71,6 % celotne variabilnosti. S prvim faktorjem, ki smo ga poimenovali “pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti” in v katerega so se uvrstile tri trditve, pojasnimo 47,66 % variance, z drugim faktorjem, ki smo ga poimenovali “pogostost pitja v prostem času” in v katerega so se uvrstile tri trditve, pojasnimo 13,41 % variance, v tretji faktor, ki smo ga poimenovali “pitje kot posledica blažnje stresa in težav”, so se uvrstile štiri trditve, z njim pojasnimo 10,60 % variance. V nadaljnji statistični obdelavi smo uporabili vse tri faktorje.

V okviru raziskave smo želeli ugotoviti medsebojno soodvisnost spremenljivk v povezavi z opijanjem, za katero smo ponovno uporabili metodo glavnih komponent (principal component analysis, PCA). Analizirali smo mnenja in stališča študentov do pogostosti opijanja (tabela 12). Z analizo glavnih komponent smo dobili tri, s katerimi skupno pojasnimo 71,5 % celotne variabilnosti. S prvim faktorjem, ki smo ga poimenovali “življenjske izkušnje opitosti” in se je vanj uvrstilo 6 trditev, pojasnimo 49,24 % variance. Drugi faktor smo poimenovali “pogostost opitosti v zadnji 30 dneh”,

vanj sta se uvrstili dve trditvi in z njim pojasnimo 12,12 % variance, tretji faktor smo poimenovali “strokovna pomoč zaradi opitosti”, vanj se je uvrstila ena trditev, z njim pa pojasnimo 10,11 % variance. V nadaljnji statistični obdelavi smo uporabili vse tri faktorje.

Tabela 12: Faktorska analiza vprašanj o opitosti

TRDITVE	KOMPONENTE		
	FAKTOR 1	FAKTOR 2	FAKTOR 3
Kolikokrat v življenju ste bili opiti zaradi alkoholnih pijač?	0,850	0,064	- 0,166
Kolikokrat v življenju ste bili opiti do take mere, da se vam je pri govoru zapletal jezik?	0,844	0,018	- 0,060
Kolikokrat v življenju ste bili opiti do take mere, da ste bili dobre volje?	0,830	0,079	- 0,270
Kolikokrat v življenju ste bili opiti do take mere, da ste bruhal?	0,799	- 0,060	0,230
Kolikokrat v življenju ste bili opiti do take mere, da se kasneje niste spomnili, kaj se je dogajalo?	0,665	0,180	0,232
Kolikokrat v življenju ste bili opiti do take mere, da niste mogli stati?	0,601	0,161	0,138
Pomislite na zadnjih 30 dni. Kolikokrat ste (če ste) zaporedoma spili 5 ali več alkoholnih pijač ob eni priložnosti v zelo kratkem času?	0,269	0,828	0,037
Kolikokrat ste bili v zadnjih 30 dneh opiti zaradi alkoholnih pijač?	0,316	0,741	0,161
Kolikokrat v življenju ste bili opiti do take mere, da ste potrebovali strokovno pomoč?	0,076	0,057	0,869

Metoda ekstrakcije: metoda glavnih osi

3.4.1 Preverjanje hipotez

S preverjanjem hipotez smo želeli ugotoviti, kako socialno-ekonomski dejavniki – izobrazba staršev, zaposlitev, finančno stanje – vplivajo na pogostost uživanja alkoholnih pijač študentov (hipoteza 1).

Za dokazovanje hipoteze smo uporabili spremenljivke dobljene s faktorsko analizo: pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti, pitje alkohola v prostem času, pitje kot posledica blaženja stresa in težav, življenjske izkušnje opitosti, pogostost opitosti v zadnji 30 dneh in strokovna pomoč zaradi opitosti.

Spremenljivke dobljene s faktorsko analizo smo uporabili, da ugotovimo, ali so medsebojno povezane. Najprej smo želeli ugotoviti, ali obstaja povezava med

spremenljivkami dobljenimi s faktorsko analizo in izobrazbo staršev. Za ugotavljanje povezav smo uporabili Spearmanov koeficient korelacije (tabela 13). Ugotovili smo, da obstaja šibka pozitivna povezava med izobrazbo očeta in pogostostjo pitja študentov v prostem času ($r = 0,126$; $p = 0,025$). Nizka povezava je tudi med izobrazbo matere in pogostostjo pitja v prostem času ($r = 0,183$; $p = 0,001$), med izobrazbo matere in pitjem kot blaženjem stresa in težav ($r = 0,170$; $p = 0,002$) in med izobrazbo matere in življenjskimi izkušnjami opitosti ($r = 0,149$; $p = 0,007$).

Tabela 13: Rezultati Spearmanovega koeficienta korelacije

FAKTORJI		IZOBRAZBA OČETA	IZOBRAZBA MATERE
Pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti.	Correlation Coefficient	0,055	0,072
	Sig. (2-tailed)	0,324	0,195
	N	319	328
Pitje v prostem času.	Correlation Coefficient	0,126	0,183
	Sig. (2-tailed)	0,025	0,001
	N	319	328
Pitje kot posledica blaženja stresa in težav.	Correlation Coefficient	0,083	0,170
	Sig. (2-tailed)	0,140	0,002
	N	319	328
Življenjske izkušnje opitosti.	Correlation Coefficient	0,072	0,149
	Sig. (2-tailed)	0,198	0,007
	N	319	328
Pogostost opitosti v zadnji 30 dneh.	Correlation Coefficient	0,063	0,080
	Sig. (2-tailed)	0,265	0,148
	N	319	328
Strokovna pomoč zaradi opitosti.	Correlation Coefficient	0,056	-0,053
	Sig. (2-tailed)	0,317	0,342
	N	319	328

p = mejna statistično pomembna vrednost pri 0,05 ali manj; N = število študentov

Z ANOVO smo želeli ugotoviti, ali obstajajo statistično pomembne razlike med zaposlitvijo staršev in spremenljivkami, ki smo jih dobili s faktorsko analizo: pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti, pitje v prostem času, pitje kot posledica blaženja stresa in težav ter strokovna pomoč zaradi opitosti (tabela 14). Statistično pomembne razlike ugotovimo pri spremenljivkah: pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti in zaposlitev staršev ($F = 2,286$; $p = 0,025$), pitje v

prostem času in zaposlitev staršev ($F = 2,438$; $p = 0,047$) in pitje kot posledica blaženja stresa in težav ($F = 3,135$; $p = 0,015$).

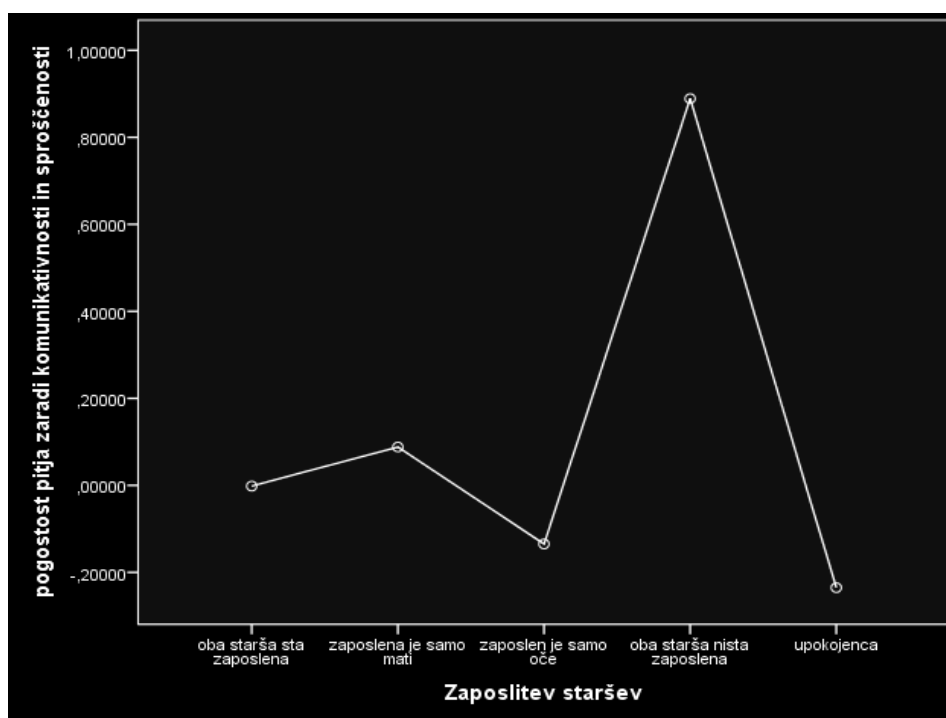
Glavne komponente, ki smo jih dobili s faktorsko analizo, niso na Likertovi lestvici, temveč so standardizirane s povprečjem 0 in odklonom od -3 do 3 .

Slika 1 nam pokaže, da je pitje alkohola kot socializacija višja pri nezaposlenih starših, prav tako tudi pitje v prostem času (slika 2).

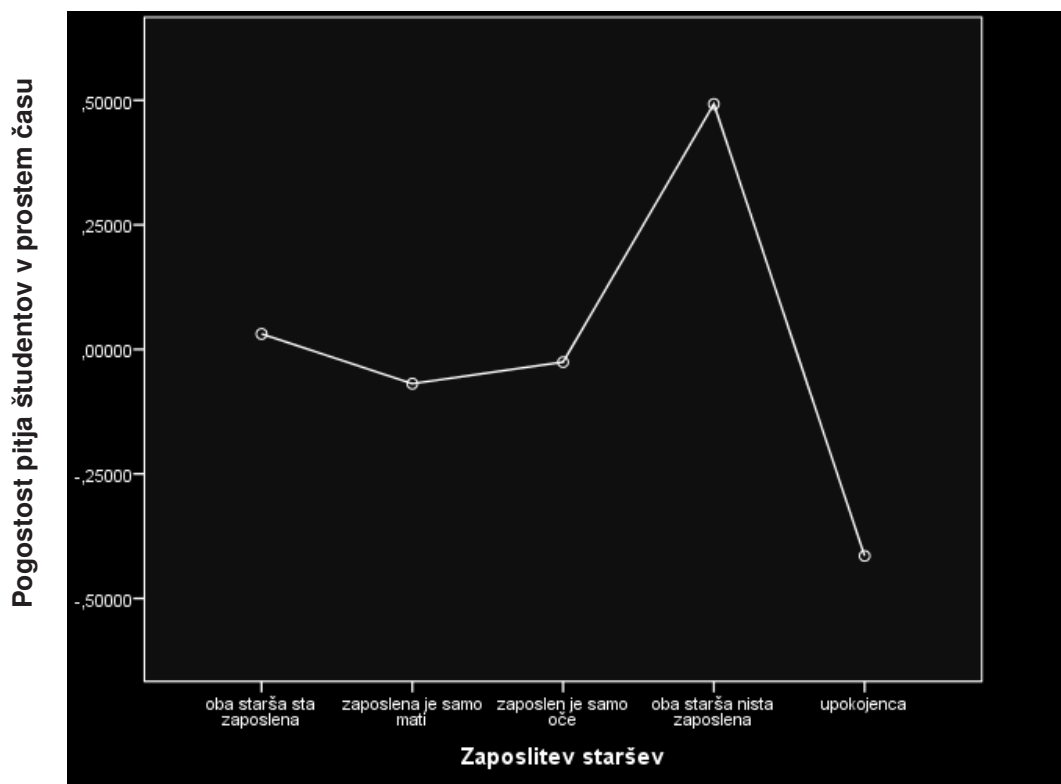
Tabela 14: Razlike med pogostostjo pitja študentov in zaposlitvijo staršev

FAKTORJI	N	F	ANOVA (p)
Pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti.	322	2,286	0,025
Pitje v prostem času.	322	2,438	0,047
Pitje kot posledica blaženja stresa in težav.	322	3,135	0,015
Strokovna pomoč zaradi opitosti.	322	0,128	0,972

N = število študentov zdravstvene nege; F = vrednost koeficienta; p = mejno statistično pomembna vrednost pri 0,05 ali manj

Slika 1: Pogostost pitja študentov zaradi komunikativnosti in sproščenosti in zaposlenost staršev

Slika 2: Pogostost pitja študentov v prostem času in zaposlenost staršev

Tabela 15: Korelacijska analiza med spremenljivkami opitosti in pitja ter oceno zadovoljstva s finančnim stanjem družine

FAKTORJI		KAKO OCENJUJETE ZADOVOLJSTVO S FINANČNIM STANJEM DRUŽINE
Pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti.	Pearson Correlation	0,177
	Sig. (2-tailed)	0,001
	N	328
Pitje v prostem času.	Pearson Correlation	- 0,065
	Sig. (2-tailed)	0,237
	N	328
Pitje kot posledica blaženja stresa in težav.	Pearson Correlation	- 0,048
	Sig. (2-tailed)	0,381
	N	328
Življenjske izkušnje opitosti.	Pearson Correlation	- 0,048
	Sig. (2-tailed)	0,381
	N	328
Pogostost opitosti v zadnji 30 dneh.	Pearson Correlation	- 0,019
	Sig. (2-tailed)	0,738
	N	328
Strokovna pomoč zaradi opitosti.	Pearson Correlation	- 0,013
	Sig. (2-tailed)	0,815
	N	328

p = 0,001; N = število študentov

Tabela 15 prikazuje, da obstaja le ena šibka statistična povezava med faktorjem pogostosti pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti ter oceno finančnega stanja družine ($r = 0,177$; $p = 0,001$). Ker je lestvica »Kako ocenjujete zadovoljstvo s finančnim stanjem družine« vrednotena od 5 – zelo zadovoljen do 1 – nezadovoljen, lahko trdimo, da bolj ko so študenti nezadovoljni s finančnim stanjem družine, bolj pogosto pijejo zaradi komunikativnosti in sproščenosti.

Tabela 16: Korelacijska analiza med spremenljivkami opitosti in pitja ter pogostostjo uživanja alkoholnih pijač staršev

FAKTORJI		KAKO POGOSTO MATI UŽIVA KATEROKOLI OD ALKOHOLNIH PIJAČ	KAKO POGOSTO OČE UŽIVA KATEROKOLI OD ALKOHOLNIH PIJAČ
Pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti.	Pearson Correlation	0,176	0,168
	Sig. (2-tailed)	0,001	0,003
	N	327	320
Pitje v prostem času.	Pearson Correlation	0,119	0,189
	Sig. (2-tailed)	0,032	0,001
	N	327	320
Pitje kot posledica blaženja stresa in težav.	Pearson Correlation	0,045	0,154
	Sig. (2-tailed)	0,421	0,006
	N	327	320
Življenjske izkušnje opitosti.	Pearson Correlation	0,102	0,232
	Sig. (2-tailed)	0,067	0,000
	N	327	320
Pogostost opitosti v zadnji 30 dneh.	Pearson Correlation	0,071	0,048
	Sig. (2-tailed)	0,200	0,389
	N	327	320
Strokovna pomoč zaradi opitosti.	Pearson Correlation	- 0,113	- 0,140
	Sig. (2-tailed)	0,041	0,012
	N	327	320

p = mejna statistično pomembna vrednost pri 0,05 ali manj; N = število študentov

Tabela 16 prikazuje, da pivsko vedenje staršev vpliva na pitje anketiranih študentov. Pozitivne korelacije so pri faktorjih pogostosti pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač mater ($r = 0,176$; $p = 0,001$) ter pogostosti pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač očeta ($r = 0,168$; $p = 0,003$). Statistično pomembna pozitivna korelacija obstaja med pogostostjo pitja v prostem času in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač matere ($r = 0,119$; $p = 0,032$) ter pogostostjo pitja v prostem času in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač očeta ($r = 0,189$; $p = 0,001$). Statistično pomembna povezava je tudi med faktorjem življenjske izkušnje opitosti in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač očeta ($r = 0,154$; $p = 0,006$). Ker gre za pozitivne korelacije, ugotavljamo, da bolj ko posegajo po alkoholnih pijačah starši, bolj pogosto pijejo tudi anketirani študenti. Statistično negativna korelacija je med opitostjo študentov do take mere, da so

potrebovali strokovno pomoč, in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač matere ($r = -0,113$; $p = 0,041$) in očeta ($r = -0,140$; $p = 0,012$). Zadnji povezavi, ki govorita o močnem opijanju povezanim s potrebo po strokovni pomoči, imata negativen vpliv.

Hipoteza 2: Ugotoviti smo želeli, ali obstaja povezava med uživanjem alkohola pri študentih in dogodki, kot so počitnice, obdobje božično-novoletnih praznikov (tabela 17). Korelacijska analiza pokaže, da so statistično pomembne povezave med uživanjem alkoholnih pijač med božično-novoletnimi prazniki in v času ostalih počitnic ($r = 0,669$; $p = 0,000$), med božično-novoletnimi prazniki in pogostostjo pitja alkohola v zadnjem letu ($r = 0,532$; $p = 0,000$), božično-novoletnimi prazniki in količino popite alkoholne pijače ob posamezni pivski priložnosti ($r = 0,506$; $p = 0,000$), božično-novoletnimi prazniki in zaporednem pitju 5 ali več alkoholnih pijač ob eni priložnosti v zelo kratkem času v zadnjih 30 dneh ($r = 0,466$; $p = 0,000$).

Statistično pomembne pozitivne povezave so tudi med uživanjem alkoholnih pijač v času ostalih počitnic in pogostostjo pitja alkohola v zadnjem letu ($r = 0,542$; $p = 0,000$), med uživanjem alkoholnih pijač v času ostalih počitnic in količino popite alkoholne pijače ob posamezni pivski priložnosti ($r = 0,497$; $p = 0,000$), med uživanjem alkoholnih pijač v času ostalih počitnic in zaporednem pitju 5 ali več alkoholnih pijač ob eni priložnosti v zelo kratkem času v zadnjih 30 dneh ($r = 0,474$; $p = 0,000$).

Visoko statistično pomembna pozitivna povezava je med pogostostjo pitja alkoholnih pijač v zadnjem letu in količino popite alkoholne pijače ob posamezni pivski priložnosti ($r = 0,581$; $p = 0,000$), med pogostostjo pitja alkoholnih pijač v zadnjem letu in zaporednem pitju 5 ali več alkoholnih pijač ob eni priložnosti v zelo kratkem času v zadnjih 30 dneh ($r = 0,639$; $p = 0,000$).

Hipotezo 2, da obstaja statistično pomembna povezava med uživanjem alkohola med študenti v gorenjski regiji in dogodki, kot so počitnice, obdobje božično-novoletnih počitnic lahko potrdimo.

Tabela 17: Rezultati korelacijske analize trditev za uživanje alkohola in pogostostjo uživanja alkohola glede na časovno obdobje

		1	2	3	4	5
1	Pearson Correlation	1	0,669**	0,532**	0,506**	0,466**
	Sig. (2-tailed)		0,000	0,000	0,000	0,000
	N		328	328	328	328
2	Pearson Correlation	0,669**	1	0,542**	0,497**	0,474**
	Sig. (2-tailed)	0,000		0,000	0,000	0,000
	N	328	328	328	328	328
3	Pearson Correlation	0,532**	0,542**	1	0,581**	0,639**
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000		0,000	0,000
	N	328	328	328	328	328
4	Pearson Correlation	0,506**	0,497**	0,581**	1	0,570**
	Sig. (2-tailed)	0,000	0,000	0,000		0,000
	N	328	328	328	328	328
5	Pearson Correlation	0,466**	0,474**	0,639**	0,570**	1
	Sig. (2-tailed)	0,250	0,000	0,000	0,000	
	N	328	328	328	328	328

1 = Kako pogosto uživate alkoholne pijače med novoletnimi počitnicami; 2 = Kako pogosto uživate alkoholne pijače v času ostalih počitnic; 3 = Pogostost pitja alkoholnih pijač v zadnjem letu; 4 = Kolikšno količino alkoholne pijače običajno popijete ob posamezni pivski priložnosti; 5 = Pomislite na zadnjih 30 dni. Kolikokrat ste (če ste) zaporedoma spili 5 ali več alkoholnih pijač ob eni priložnosti v zelo kratkem času?

p = 0,01 (**), N = število anketirancev, Sig (2-tailed) = dvostranski test.

Zanimalo nas je, ali je uživanje alkohola pri študentih povezano z dejavniki, kot so pomanjkanje socialne podore, občutek boljše sprejetosti v družbi ter nižji srednješolski učni uspeh (hipoteza 3). Uporabili smo regresijsko analizo, s katero smo ugotavljali medsebojno odvisnost med več spremenljivkami. Zgradili smo tri regresijske modele z neodvisnimi in odvisnimi spremenljivkami dobljenimi s faktorško analizo: pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti, pitje v prostem času ter pitje kot posledica stresa in težav.

Tabela 18: Rezultati regresijske analize pogostosti pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti

POGOSTOST PITJA ZARADI KOMUNIKATIVNOSTI IN SPROŠČENOSTI	ZNAČILNOSTI	B	BETA	T	P	VIF
R = 0,308 R ² = 0,095 pril. R ² = 0,081	Konstanta	0,213		0,530	0,596	
	Zadovoljen/-a sem s samopodobo	- 0,141	- 0,126	-2,330	0,020	1,039
	Povprečen učni uspeh v zadnjem letniku srednješolskega izobraževanja	0,238	0,168	3,130	0,002	1,027
	Kako pogosto se ukvarjate z gibalno aktivnostjo (vsaj 30 minut na dan)	- 0,071	- 0,093	-2,013	0,045	1,012
	Kako pogosto v prostem času gledate TV	0,140	0,118	2,202	0,028	1,018
	Kako pogosto greste v prostem času s prijatelji ven (na kavo, zabavo)	- 0,196	- 0,139	-2,572	0,011	1,037

VIF = variance inflation factor, linearna regresijska analiza; b = regresijski koeficient, SEb = standardna napaka regresijskega koeficienta, β = standardizirani regresijski koeficient; R² = povprečje vseh skupnih dosežkov; p = mejna statistično pomembna vrednost pri 0,05 in manj

Zanimalo nas je, ali preučevani dejavniki pomembno vplivajo na pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti. Iz rezultatov tabele 18 razberemo, da imajo dejavniki: zadovoljstvo s samopodobo ($\beta = -0,126$; $p = 0,020$), povprečen učni uspeh v zadnjem letniku srednješolskega izobraževanja ($\beta = 0,168$; $p = 0,002$), pogostost izvajanja gibalne aktivnosti (vsaj 30 minut na dan) ($\beta = -0,093$; $p = 0,045$), gledanje televizije v prostem času ($\beta = 0,118$; $p = 0,028$) in preživljanje prostega časa s prijatelji ($\beta = -0,139$; $p = 0,011$) statistično pomemben vpliv na pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti. Ti dejavniki pojasnijo 8,1 % celotne variabilnosti pogostosti pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti. Največji vpliv na pogostost pitja ima povprečen učni uspeh v zadnjem letu srednješolskega izobraževanja ($\beta = 0,168$).

Tabela 19: Rezultati regresijske analize pogostosti pitja v prostem času

POGOSTOST PITJA V PROSTEM ČASU	ZNAČILNOSTI	B	BETA	T	P	VIF
R = 0,463 R ² = 0,214 pril. R ² = 0,194	Konstanta	- 0,384		- 0,799	0,425	
	Zadovoljen/-a sem s samopodobo	0,104	0,093	1,676	0,045	1,248
	Imam veliko prijateljev	0,146	0,131	2,198	0,029	1,442
	S prijatelji se pogosto družimo	0,148	0,127	2,123	0,035	1,459
	V primeru težav mi oporo nudi družina	- 0,207	- 0,183	-3,456	0,001	1,139
	V primeru težav oporo poiščem pri visokošolskih učiteljih	- 0,201	- 0,195	-3,873	0,000	1,034
	Povprečen učni uspeh v zadnjem letniku srednješolskega izobraževanja	0,138	0,098	1,944	0,043	1,028
	Kako pogosto greste v prostem času v naravo	0,117	0,098	1,933	0,044	1,045
	Kako pogosto greste v prostem času s prijatelji ven (na kavo, zabavo)	- 0,315	- 0,224	-4,160	0,000	1,174

VIF = variance inflation factor, linearna regresijska analiza; b = regresijski koeficient, SEb = standardna napaka regresijskega koeficienta, β = standardizirani regresijski koeficient; R² = povprečje vseh skupnih dosežkov; p = mejna statistično pomembna vrednost pri 0,05 in manj

Z regresijsko analizo smo ugotovili (tabela 19) statistično pomemben vpliv pogostosti pitja alkoholnih pijač v prostem času na posamezne preučevane spremenljivke, kot so zadovoljstvo s samopodobo ($\beta = 0,093$; $p = 0,045$), prijateljstvo ($\beta = 0,131$; $p = 0,029$), pogosto druženje s prijatelji ($\beta = 0,127$; $p = 0,035$), opora družine v primeru težav ($\beta = -0,183$; $p = 0,001$), opora učiteljev v primeru pojava težav ($\beta = -0,195$; $p = 0,000$), povprečen učni uspeh v zadnjem letu srednješolskega izobraževanja ($\beta = 0,098$; $p = 0,043$), preživljanje prostega časa v naravi ($\beta = 0,098$; $p = 0,044$) in preživljanje prostega časa s prijatelji ($\beta = -0,224$; $p = 0,000$). Ti dejavniki pojasnijo 19,4 % celotne variabilnosti pogostosti pitja alkoholnih pijač med počitnicami in konec tedna.

Tabela 20: Rezultati regresijske analize pitja kot posledice blaženja stresa in težav

PITJE KOT POSLEDICA BLAŽENJA STRESA IN TEŽAV	ZNAČILNOSTI	B	BETA	T	P	VIF
R = 0,373 R ² = 0,139 pril. R ² = 0,120	Konstanta	- 0,255		-0,484	0,629	
	S prijatelji se pogosto družimo	0,131	0,113	1,958	0,051	1,238
	V primeru težav mi oporo nudi družina	- 0,186	- 0,165	-3,032	0,003	1,103
	Povprečen učni uspeh v zadnjem letniku srednješolskega izobraževanja	0,263	0,186	3,520	0,000	1,036
	Kako pogosto v prostem času obiskujete nakupovalne centre	- 0,172	- 0,115	-2,138	0,033	1,070
	Kako pogosto greste v prostem času s prijatelji ven (na kavo, zabavo)	- 0,184	- 0,131	-2,295	0,022	1,204

VIF = variance inflation factor, linearna regresijska analiza; b = regresijski koeficient, SEb = standardna napaka regresijskega koeficienta, β = standardizirani regresijski koeficient; R² = povprečje vseh skupnih dosežkov; p = mejna statistično pomembna vrednost pri 0,05 in manj

Rezultati kažejo (tabela 20), da na pogostost pitja kot posledico blaženja stresa in težav statistično pomembno vpliva opora družine ($\beta = - 0,165$; p = 0,003), povprečen učni uspeh v zadnjem letniku srednješolskega izobraževanja ($\beta = 0,186$; p = 0,000), preživljanje prostega časa v nakupovalnih središčih ($\beta = - 0,115$; p = 0,033), preživljanje prostega časa s prijatelji ($\beta = - 0,131$; p = 0,022). Dejavniki pojasnijo 12,0 % celotne variabilnosti pogostosti pitja ob izpitih in delavnikih, ki rešujejo stres in težave.

Hipotezo 3, uživanje alkohola pri študentih je povezano z dejavniki, kot so stres, pomanjkanje socialne podpore, občutek boljše sprejetosti v družbi, nižji srednješolski učni uspeh, lahko potrdimo.

Ugotoviti smo želeli, ali študenti, ki so gibalno aktivni več kot enkrat na mesec, redkeje posegajo po alkoholnih pijačah kot študenti, ki so gibalno aktivni enkrat na mesec ali

manj (tabela 21). Rezultati kažejo, da ni statistično pomembnih razlik med skupinama študentov v pogostosti pitja alkoholnih pijač ($F = 0,856$; $p = 0,528$).

Hipotezo 4, študenti, ki so gibalno aktivni več kot enkrat na mesec redkeje posegajo po alkoholnih pijačah kot študenti, ki so gibalno aktivni enkrat na mesec ali manj, zavržemo.

Tabela 21: Razlike v pogostosti uživanja alkoholnih pijač med študenti, ki so gibalno aktivni in študenti, ki niso gibalno aktivni

	POGOSTOST UKVARJANJA Z GIBALNO AKTIVNOSTJO (VSAJ 30 MINUT NA DAN).	N	AS	SO	F	ANOVA (p)
POGOSTOST PITJA ALKOHOLNIH PIJAČ V ZADNJEM LETU	vsak dan	68	3,60	1,508	0,856	0,528
	večkrat tedensko	137	3,53	1,278		
	1-x tedensko	66	3,38	1,444		
	večkrat mesečno	30	3,10	1,322		
	1-x mesečno	15	3,80	0,941		
	manj kot 1-x mesečno	6	3,33	0,816		
	nikoli	6	3,00	1,265		

N = število študentov zdravstvene nege; F = vrednost koeficienta; AS = aritmetična sredina; SO = standardni odklon; p = mejno statistično pomembna vrednost pri 0,05 ali manj

Zanimalo nas je tudi, ali obstaja razlika med spoloma v pogostosti uživanja alkoholnih pijač glede na časovno obdobje in pogostosti opijanja.

Hipoteza 5: T-test je pokazal statistično pomembne razlike pri vseh spremenljivkah (tabela 22, 23). Statistično pomembno razliko med spoloma smo ugotovili pri naslednjih spremenljivkah:

- pogost uživanja alkoholnih pijač konec tedna (PV moški = 3,37; SO moški = 1,041, PV ženske = 3,12; SO ženske = 1,002, $p = 0,027$);
- pogost uživanja alkoholnih pijač med novoletnimi počitnicami (PV moški = 3,76; SO moški = 3,76, PV ženske = 3,24; SO ženske = 3,24, $p = 0,000$);
- pogost uživanja alkoholnih pijač v času izpitnega obdobja (PV moški = 2,08; SO moški = 1,191, PV ženske = 1,49; SO ženske = 0,712, $p = 0,000$);
- pogost uživanja alkoholnih pijač v času ostalih počitnic (PV moški = 3,17; SO moški = 1,125, PV ženske = 2,82; SO ženske = 1,143, $p = 0,005$);
- pogost uživanja alkoholnih pijač med tednom (PV moški = 2,22; SO moški = 0,949, PV ženske = 1,67; SO ženske = 0,723, $p = 0,000$).

Statistično pomembne razlike med spoloma smo ugotovili tudi glede na pogostost opitosti pri spremenljivkah:

- kolikokrat ste bili v vsem življenju opiti zaradi alkoholnih pijač (PV moški = 4,90; SO moški = 2,145, PV ženske = 4,16; SO ženske = 2,114, $p = 0,002$);

- kolikokrat ste bili v zadnjih 30 dneh opiti zaradi alkoholnih pijač (PV moški = 2,18; SO moški = 1,098; PV ženske = 1,65; SO ženske = 0,872, $p = 0,000$).

Pri vseh statistično pomembnih razlikah smo ugotovili, da moški pogosteje uživajo alkoholne pijače glede na časovno obdobje in so tudi pogosteje opiti.

Hipotezo 5 lahko potrdimo.

Tabela 22: T-test za preverjanje razlik med spoloma v pogostosti uživanja alkoholnih pijač glede na časovno obdobje

	SPOL	N	PV	SO	T-TEST (p)
1	moški	147	3,37	1,041	0,027
	ženski	181	3,12	1,002	
2	moški	147	3,76	1,150	0,000
	ženski	181	3,24	1,148	
3	moški	147	2,08	1,191	0,000
	ženski	181	1,49	0,712	
4	moški	147	3,17	1,125	0,005
	ženski	181	2,82	1,143	
5	moški	147	2,22	0,949	0,000
	ženski	181	1,67	0,723	

1 = Kako pogosto uživate alkoholne pijače med vikendom; 2 = Kako pogosto uživate alkoholne pijače med novoletnimi počitnicami; 3 = Kako pogosto uživate alkoholne pijače v času izpitnega obdobja; 4 = Kako pogosto uživate alkoholne pijače v času ostalih počitnic; 5 = Kako pogosto uživate alkoholne pijače med tednom; N = število študentov; PV = povprečna vrednost; SO = standardni odklon; p = mejno statistično pomembna vrednost pri 0,05 ali manj

Tabela 23: T-test za preverjanje razlik med spoloma glede na pogostost opitosti

	SPOL	N	PV	SO	T-TEST (p)
1	moški	147	4,90	2,145	0,002
	ženski	181	4,16	2,114	
2	moški	147	2,18	1,098	0,000
	ženski	181	1,65	0,872	

1 = Kolikokrat ste bili opiti zaradi alkoholnih pijač v vsem življenju; 2 = Kolikokrat ste bili opiti zaradi alkoholnih pijač v zadnjih 30 dneh; N = število študentov; PV = povprečna vrednost; SO = standardni odklon; p = mejno statistično pomembna vrednost pri 0,05 ali manj

V nadaljevanju raziskave smo želeli ugotoviti povezavo med zadovoljstvom študentov s samopodobo in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač (hipoteza 6).

Tabela 24: Korelacijska analiza zadovoljstva študentov s samopodobo in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač

		1	2	3	4	5	6	7
1	Pearson Correlation	1	0,067	0,113*	0,053	0,064	-0,113*	-0,136*
	Sig. (2-tailed)		0,025	0,041	0,334	0,250	0,041	0,014
	N		328	328	328	328	328	328
2	Pearson Correlation	0,067	1	0,581**	0,639**	0,376**	0,359**	0,361**
	Sig. (2-tailed)	0,225		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	N	328	328	328	328	328	328	328
3	Pearson Correlation	0,113*	0,581**	1	0,570**	0,359**	0,422**	0,354**
	Sig. (2-tailed)	0,041	0,000		0,000	0,000	0,000	0,000
	N	328	328	328	328	328	328	328
4	Pearson Correlation	0,053	0,639**	0,570**	1	0,348**	0,304**	0,320**
	Sig. (2-tailed)	0,334	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000
	N	328	328	328	328	328	328	328
5	Pearson Correlation	0,064	0,376**	0,359**	0,348**	1	0,463**	0,386**
	Sig. (2-tailed)	0,250	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000
	N	328	328	328	328	328	328	328
6	Pearson Correlation	-0,113*	0,359**	0,422**	0,304**	0,463**	1	0,788**
	Sig. (2-tailed)	0,041	0,000	0,000	0,000	0,000		0,000
	N	328	328	328	328	328	328	328
7	Pearson Correlation	-0,136*	0,361**	0,354**	0,320**	0,386**	0,788**	1
	Sig. (2-tailed)	0,014	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
	N	328	328	328	328	328	328	328

1 – Zadovoljen/a sem s samopodobo; 2 – Pogostost pitja alkoholnih pijač v zadnjem letu; 3 – Kolikšno količino alkoholne pijače običajno popijete ob posamezni pivski priložnosti; 4 – Pomislite na zadnjih 30 dni. Kolikokrat ste (če ste) zaporedoma spili 5 ali več alkoholnih pijač ob eni priložnosti v zelo kratkem času; 5 – Kako pogosto ste ob uživanju alkoholnih pijač rešili stresne situacije; 6 – Kako pogosto ste ob uživanju alkoholnih pijač lažje navezali stik z drugimi; 7 – Kako pogosto ste bili ob uživanju alkoholnih pijač bolj komunikativni kot ponavadi;

p = 0,01 (**), p = 0,05 (*), N = število anketirancev, Sig (2-tailed) = dvostranski test

Pri korelacijski analizi zadovoljstva študentov s samopodobo z izbranimi spremenljivkami pogostosti uživanja alkoholnih pijač študentov ugotovimo, da obstaja statistično pomembna negativna povezava med zadovoljstvom študentov s samopodobo in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač zaradi lažjega navezovanja stika z drugimi ($r = -0,113$, $p = 0,041$) ter zadovoljstvom s samopodobo in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač zaradi boljše komunikativnosti ($r = -0,136$, $p = 0,014$). Statistično pomembna pozitivna povezava je med zadovoljstvom s samopodobo in količino popite alkoholne pijače ob posamezni pivski priložnosti ($r = 0,133$, $p = 0,041$). Ostalih statistično pomembnih povezav z zadovoljstvom s samopodobo nismo ugotovili (tabela 24).

Hipotezo 6 lahko delno potrdimo.

Na osnovi uporabljenih instrumentarijev smo preverili izhodiščne hipotez:

H1: Socialno-ekonomski dejavniki družine so povezani z uživanjem alkohola študentov. Slabši socialno-ekonomski status družine (izobrazba, zaposlitev, finančno stanje) je povezan s pogostostjo uživanja alkoholnih pijač študentov.

Hipotezo delno potrdimo.

Ugotovili smo, da obstaja šibka pozitivna povezava med izobrazbo očeta in pogostostjo pitja študentov v prostem času ($r = 0,126$; $p = 0,025$). Nizka povezava je tudi med izobrazbo matere in pogostostjo pitja študentov v prostem času ($r = 0,183$; $p = 0,001$), med izobrazbo matere in pogostostjo pitja kot posledico blaženja stresa in težav ($r = 0,170$; $p = 0,002$) in med izobrazbo matere in življenjskimi izkušnjami opitosti ($r = 0,149$; $p = 0,007$).

Ugotavljamo, da študenti bolj izobraženih staršev pogosteje pijejo alkoholne pijače v prostem času. Prav tako ugotavljamo, da so študenti bolj izobraženih mater bolj pogosto pili v času izpitnega obdobja, med tednom, zaradi stresa in težav.

Statistično pomembnih povezav med izobrazbo staršev in spremenljivk dobljenimi s faktorsko analizo: pogostostjo pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti študentov, pogostost opitosti v zadnjih 30 dneh in strokovna pomoč zaradi opitosti nismo dobili.

Statistično pomembne razlike ugotovimo pri spremenljivkah pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti in zaposlitvijo staršev ($F = 2,286$; $p = 0,025$), med pogostostjo pitja v prostem času ($F = 2,438$; $p = 0,047$) in pogostostjo pitja kot posledico blaženja stresa in težav ($F = 3,135$; $p = 0,015$), statistično pomembne razlike med spremenljivko dobljeno s faktorsko analizo, ki smo jo poimenovali strokovna pomoč, in zaposljivostjo staršev nismo ugotovili.

Le ena šibka statistična povezava obstaja pri faktorju pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti ter ocena finančnega stanja družine ($r = 0,177$; $p = 0,001$). Bolj ko so študenti nezadovoljni s finančnim stanjem, bolj pogosto pijejo zaradi komunikativnosti in sproščenosti. Ostalih statistično pomembnih povezav med spremenljivkami dobljenimi s faktorsko analizo in finančnim stanjem družine nismo dobili.

Količina pitja staršev vpliva na pitje anketiranih študentov. Pozitivne korelacije so pri faktorjih pogostost pitja zaradi komunikativnosti in sproščenosti in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač mater ($r = 0,176$; $p = 0,001$) ter pri pogostosti pitja zaradi

komunikativnosti in sproščenosti in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač očetov ($r = 0,168$; $p = 0,003$). Statistično pomembna pozitivna korelacija je med pogostostjo pitja v prostem času in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač matere ($r = 0,119$; $p = 0,032$) ter pogostostjo pitja v prostem času in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač očeta ($r = 0,189$; $p = 0,001$). Statistično pomembne povezave so med pogostostjo pitja kot posledico blaženja stresa in težav in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač očeta ($r = 0,154$; $p = 0,006$). Ker gre za pozitivne korelacije, ugotavljamo, da pitje alkoholnih pijač staršev vpliva na pogostost pitja alkoholnih pijač anketiranih študentov. Statistično negativna korelacija je med opitostjo študentov do take mere, da so potrebovali strokovno pomoč in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač matere ($r = -0,113$; $p = 0,041$) in očeta ($r = -0,140$; $p = 0,012$).

H2: Obstaja statistično pomembna povezava med uživanjem alkohola študentov v gorenjski regiji in dogodki, kot so počitnice, obdobje božično-novoletnih praznikov.

Hipotezo potrdimo.

Korelacijska analiza pokaže, da so statistično pomembne povezave med uživanjem alkoholnih pijač med božično-novoletnimi prazniki in v času ostalih počitnic ($r = 0,669$; $p = 0,000$), med božično-novoletnimi prazniki in pogostostjo pitja alkohola v zadnjem letu ($r = 0,532$; $p = 0,000$), božično-novoletnimi prazniki in količino popite alkoholne pijače ob posamezni pivski priložnosti ($r = 0,506$; $p = 0,000$), božično-novoletnimi prazniki in zaporedoma popitih 5 ali več alkoholnih pijač ob eni priložnosti v zelo kratkem času v zadnjih 30 dneh ($r = 0,466$; $p = 0,000$).

Statistično pomembne pozitivne povezave so tudi med uživanjem alkoholnih pijač v času ostalih počitnic in pogostostjo pitja alkohola v zadnjem letu ($r = 0,542$; $p = 0,000$), med uživanjem alkoholnih pijač v času ostalih počitnic in količino popite alkoholne pijače ob posamezni pivski priložnosti ($r = 0,497$; $p = 0,000$), med uživanjem alkoholnih pijač v času ostalih počitnic in zaporedoma popitih 5 ali več alkoholnih pijač ob eni priložnosti v zelo kratkem času v zadnjih 30 dneh ($r = 0,474$; $p = 0,000$).

Visoko statistično pomembna pozitivna povezava je med pogostostjo pitja alkoholnih pijač v zadnjem letu in količino popite alkoholne pijače ob posamezni pivski priložnosti ($r = 0,581$; $p = 0,000$), med pogostostjo pitja alkoholnih pijač v zadnjem letu in

zaporedoma popitih 5 ali več alkoholnih pijač ob eni priložnosti v zelo kratkem času v zadnjih 30 dneh ($r = 0,639$; $p = 0,000$).

H3: Uživanje alkohola pri študentih je povezano z dejavniki, kot so stres, pomanjkanje socialne podpore, občutek boljše sprejetosti v družbi, srednješolski učni uspeh.

Hipotezo potrdimo.

Dejavniki zadovoljstvo s samopodobo ($\beta = -0,126$; $p = 0,020$), povprečen učni uspeh v zadnjem letniku srednješolskega izobraževanja ($\beta = 0,168$; $p = 0,002$), pogostost ukvarjanja z gibalno aktivnostjo (vsaj 30 minut na dan) ($\beta = -0,093$; $p = 0,045$), gledanje televizije v prostem času ($\beta = 0,118$; $p = 0,028$) in preživljanje prostega časa s prijatelji ($\beta = -0,139$; $p = 0,011$) imajo statistično pomemben vpliv na pogostost pitja študentov zaradi komunikativnosti in sproščenosti.

Obstaja statistično pomemben vpliv pogostosti pitja alkoholnih pijač v prostem času na posamezne preučevane spremenljivke, kot so zadovoljstvo s samopodobo ($\beta = 0,093$; $p = 0,045$), prijateljstvo ($\beta = 0,131$; $p = 0,029$), pogosto druženje s prijatelji ($\beta = 0,127$; $p = 0,035$), opora družine v primeru težav ($\beta = -0,183$; $p = 0,001$), opora učiteljev v primeru težav ($\beta = -0,195$; $p = 0,000$), povprečen učni uspeh v zadnjem letu srednješolskega izobraževanja ($\beta = 0,098$; $p = 0,043$), preživljanje prostega časa v naravi ($\beta = 0,098$; $p = 0,044$) in preživljanje prostega časa s prijatelji ($\beta = -0,224$; $p = 0,000$).

Na pogostost pitja kot posledico blaženja stresa in težav statistično pomembno vpliva opora družine ($\beta = -0,165$; $p = 0,003$), povprečen učni uspeh v zadnjem letniku srednješolskega izobraževanja ($\beta = 0,186$; $p = 0,000$), preživljanje prostega časa v nakupovalnih središčih ($\beta = -0,115$; $p = 0,033$), preživljanje prostega časa s prijatelji ($\beta = -0,131$; $p = 0,022$).

H4: Študenti, ki so gibalno aktivni več kot enkrat na mesec, redkeje posegajo po alkoholnih pijačah kot študenti, ki so gibalno aktivni enkrat na mesec ali manj

Hipotezo zavržemo.

Statistično pomembnih razlik med spremenljivkami nismo ugotovili, saj je $p < 0,05$.

H5: Obstaja statistično pomembna razlika v pogostosti uživanja alkoholnih pijač glede na časovno obdobje in opijanja med dekleti in fanti. Dekleta namreč manj pogosto uživajo alkoholne pijače kot fantje.

Hipotezo potrdimo.

Ugotovili smo statistično pomembno razliko med spoloma:

- pogost uživanja alkoholnih pijač konec tedna (PV moški = 3,37; SO moški = 1,041, PV ženske = 3,12; SO ženske = 1,002, $p = 0,027$);

- pogost uživanja alkoholnih pijač med novoletnimi počitnicami (PV moški = 3,76; SO moški = 3,76, PV ženske = 3,24; SO ženske = 3,24, $p = 0,000$);

- pogost uživanja alkoholnih pijač v času izpitnega obdobja (PV moški = 2,08; SO moški = 1,191, PV ženske = 1,49; SO ženske = 0,712, $p = 0,000$);

- pogost uživanja alkoholnih pijač v času ostalih počitnic (PV moški = 3,17; SO moški = 1,125, PV ženske = 2,82; SO ženske = 1,143, $p = 0,005$);

- pogost uživanja alkoholnih pijač med tednom (PV moški = 2,22; SO moški = 0,949, PV ženske = 1,67; SO ženske = 0,723, $p = 0,000$).

Statistično pomembne razlike med spoloma smo ugotovili tudi glede na pogostost opitosti pri spremenljivkah:

- kolikokrat ste bili opiti zaradi alkoholnih pijač v vsem življenju (PV moški = 4,90; SO moški = 2,145, PV ženske = 4,16; SO ženske = 2,114, $p = 0,002$);

- kolikokrat ste bili opiti zaradi alkoholnih pijač v zadnjih 30 dneh (PV moški = 2,18; SO moški = 1,098; PV ženske = 1,65; SO ženske = 0,872, $p = 0,000$).

Pri vseh statistično pomembnih razlikah smo ugotovili, da moški pogosteje uživajo alkoholne pijače glede na časovno obdobje in so tudi pogosteje opiti.

H6: Obstaja statistično pomembna povezava med zadovoljstvom študentov s samopodobo in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač.

Hipotezo delno potrdimo.

Ugotovimo, da obstaja statistično pomembna negativna povezava med zadovoljstvom študentov s samopodobo in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač zaradi lažjega navezovanja stika z drugimi ($r = -0,113$, $p = 0,041$) in zadovoljstvom s samopodobo in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač zaradi boljše komunikativnosti ($r = -0,136$, $p = 0,014$). Statistično pomembna pozitivna povezava je med zadovoljstvom s samopodobo

in količino popite alkoholne pijače ob posamezni pivski priložnosti ($r = 0,133$, $p = 0,041$). Ostalih statistično pomembnih povezav z zadovoljstvom s samopodobo nismo ugotovili.

3.5 RAZPRAVA

V izvedeni raziskavi nas je zanimalo, kakšen je odnos študentov do alkohola in alkoholne problematike v gorenjski regiji. Ugotovili smo, da je alkohol tudi v naši raziskovalni populaciji dokaj razširjen, saj alkoholnih pijač nikoli ni pilo le 4,3 % anketirancev, več kot četrtnina anketirancev ob posamezni pivski priložnosti spiže 3–4 merice alkoholnih pijač in 5–6 meric alkoholnih pijač ob posamezni pivski priložnosti spiže 16,8 % anketirancev. 1–2-krat je bilo v zadnjih 30 dneh pred izvedbo anketiranja opitih 35,7 %, več kot dvakrat pa 21,0 %. Kar 34,1 % anketirancev je bilo v vsem življenju opitih 20 krat ali več, vsaj 1–2-krat je bilo opitih 17,4 % anketiranih. Lahko rečemo, da je prisotnost alkohola pri študentih visoka, kar posledično lahko povzroča tveganja povezana s pitjem alkoholnih pijač.

Opijanje je ena od posebej tveganih oblik pitja alkohola, ki ima poleg škodljivosti za zdravje posameznika lahko tudi širše in bolj tragične posledice. Zaskrbljujoče je dejstvo, ki ga navajajo rezultati drugih raziskav, da večina mladostnikov ne zaznava opijanja kot tvegane (Bajt, 2006). Po podatkih raziskave ESPAD 2011 je bila skoraj polovica sodelujočih v raziskavi opita vsaj enkrat v vsem življenju (Hibell et al., 2011). Na količino popitih alkoholnih pijač verjetno vpliva tudi to, da je alkohol lahko dostopna dovoljena droga ter da so cene alkoholnih pijač dokaj nizke.

Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu iz leta 2007 je ugotovila, da je polovica oseb, ki so v zadnjem letu pred anketiranjem vsaj nekajkrat pile alkoholne pijače, ob eni priložnosti popila manj kot šest meric (enot) pijače (Božič, Zupančič, 2009).

Visok delež anketirancev je v izvedeni raziskavi prvo alkoholno pijačo poskusilo med 10. in 14. letom starosti, kar ne odstopa od povprečnega slovenskega mladostnika. Po podatkih Inštituta za varovanje zdravja Republike Slovenije (2010) je povprečni slovenski mladostnik ob prvem uživanju alkoholne pijače star 13 let. Najbolj priljubljene alkoholne pijače anketiranih študentov v naši raziskavi predstavljajo žgane pijače in nato pivo. Po podatkih raziskave ESPAD 2011 je v večini držav pivo glavna pijača med fanti, medtem ko so žgane pijače bolj priljubljena pijača med dekleti v nekaj več kot v polovici držav. Pivo in žgane pijače predstavljajo približno 70,0 % celotne porabe alkoholnih pijač (Hibell et al., 2011).

Reavley s sodelavci (2011) v raziskavi med študenti v Avstraliji ugotavlja, da so najbolj priljubljene alkoholne pijače med mladimi žgane pijače, kar kaže na to, da se je poraba

teh v zadnjih letih povečala, zlasti pri mladih v starosti med 15. in 17. letom. Prav tako tudi Šešok (2005) opozarja na porast deleža alkohola zaužitega z žganimi pijačami v Sloveniji.

Ramovš in Ramovš (2007) ugotavljata, da je za družbo mladih značilno, da se sprostijo in zabavajo pod vplivom alkohola. Dokler še niso omamljeni, so praviloma zadržani. Ko pa se opijejo, postanejo bolj odprti in sproščeni in se radi širokoustijo o svojih uspehih. Opijanje v družbi torej sprosti zavore za dejanja, ki jih v treznem stanju ti mladi ne bi počeli. Watson in sodelavci (2006) ugotavljajo, da uživanje alkoholnih pijač študentov v Veliki Britaniji povzroča občutek dobrega počutja, zaradi česar so mladi v družbi bolj sproščeni in družabni. Večina anketiranih navaja, da si alkoholne pijače privoščijo v dobri družbi in prijetnem okolju.

Dejavniki, ki vplivajo na pitje večje količine alkoholnih pijač anketirancev zaradi vzpostavljanja komunikacije in boljše sproščenosti v naši raziskavi, so slabši povprečni uspeh, nižja samopodoba, bolj pogosto druženje s prijatelji. Hibell in sodelavci (2011) ugotavljajo, da večina študentov alkohol uživa zaradi zabave in da pozabijo na probleme, ki jih imajo.

V naši raziskavi smo ugotovili, da študenti najpogosteje uživajo alkoholne pijače v lokalih in gostiščih, takoj zatem pa na prostem. Uživanje alkohola na prostem je ena izmed oblik druženja mladih, predvsem t. i. »hauba party«, kjer se mladi v bližini osebnih avtomobilov družijo, zabavajo, poslušajo glasbo ter uživajo alkoholne pijače, ki jih prinesejo s seboj, kar seveda povzroča dodatno nevarnost, saj pod vplivom alkohola vozijo in tako lahko povzročijo dodatne nevarnosti v cestnem prometu. Raziskava Centers for disease control and prevention (2009) navaja, da mladi najpogosteje uživajo alkohol pri prijateljih doma in v lastnem domu, medtem ko v lokalih zelo redko.

V raziskavi ugotavljamo, da obstaja statistično pomembna povezava med izobrazbo staršev in pogostostjo pitja alkoholnih pijač. Ugotovili smo, da bolj pogosto pijejo študenti, pri katerih sta starša nezaposlena, prav tako ugotavljamo, da bolj pogosto pijejo alkoholne pijače anketirani, katerih starši pogosteje uživajo alkoholne pijače. Ugotovili smo, da bolj ko so študenti nezadovoljni s finančnim stanjem v družini, bolj pogosto posegajo po alkoholnih pijačah. Auer (2002) ugotavlja, da se pri manjših

družinskih dohodkih raba alkohola manjša. Finančno pomanjkanje vodi pri nekaterih do zmanjšanja pitja, pri drugih pa do povečanja – v glavnem pa pride do intenziviranja tistih reakcij, ki jih ljudje že sicer kažejo ob obremenitvah. Pregled literature avtorjev Elliotta in drugih (2012) kaže, da so mladi, kjer je v družini prisoten alkohol, izpostavljeni večjemu tveganju za težave povezane z alkoholom in ostalimi drogami.

Statistično negativno povezavo v izvedeni raziskavi smo ugotovili med opitostjo študentov do take mere, da so potrebovali strokovno pomoč in pogostostjo uživanja alkoholnih pijač staršev.

Družina je temelj družbe, ki predstavlja mladim nemalokrat tudi vzor v času odraščanja in je vsekakor tudi eden najpomembnejših dejavnikov, ki vplivajo na razvoj socialnih in družbenih vrednot posameznika. Pitje alkohola staršev ter njihov odnos do alkohola lahko vpliva na pitje mladih. V naši raziskavi smo ugotovili naraščajoč trend pogostosti pitja alkoholnih pijač študentov in opitosti pri bolj izobraženih starših, predvsem pri materah. Ugotavljamo tudi, da študenti bolj izobraženih staršev pogosteje pijejo alkoholne pijače med počitnicami in konec tedna. Prav tako ugotavljamo, da so študenti bolj izobraženih mater pogosteje pili v času izpitnega obdobja, med tednom, zaradi stresa in težav. Menimo, da je razlog za naraščajoč trend pogostosti pitja alkoholnih pijač med mladimi bolj izobraženih mater želja teh po svojem kariernem razvoju, kar kaže na to, da anketiranci bolj pogosto pijejo alkoholne pijače med počitnicami in konec tedna v prostem času, torej v času, ko se matere, ki skrbijo za svoj karierni razvoj, dodatno izobražujejo in posledično manj časa namenijo družini. Hall (2007) ugotavlja, da višji družbeni razred, socialna podpora staršev, stabilno družinsko okolje, komunikacijske sposobnosti v družini, socializacija v družini, ki gradi na zaupanju, samostojnosti vseh članov družine in vpliv širšega okolja predstavljajo varovalne dejavnike tveganega pitja alkohola mladih. Da so vrednote staršev varovalni dejavnik pred popivanjem in je starševsko spremljanje univerzalni varovalni dejavnik za mladostnike, sta ugotovila avtorja Piko in Kovács (2010). Višja izobrazba staršev daje običajno družini večjo materialno varnost in boljše možnosti za šolanje.

Osler, Nordentoft in Anderson (2006) so prav tako ugotovili, da pomemben dejavnik tveganja zlorabe alkohola predstavljajo slabše družinske socialne okoliščine in nižja šolska uspešnost. Verjetnost uživanja alkohola pri mladostniku je večja, v kolikor odrašča v družini, kjer je alkohol že prisoten (Chen, Weitzman, 2005). Ugotovitve

kažejo, da so alkoholne težave staršev povezane z nižjo povezanostjo v družini ter nižjim samovrednotenjem otrok ter posledično višjo verjetnostjo uživanja alkohola pri otrocih (Bijttebier, Goethals, Ansoms, 2006).

Ramovš in Ramovš (2010) ugotavljata, da pogovor o alkoholu in drugih omamnih substancah v družini prispeva k oblikovanju zdravih stališč mladega človeka do rabe alkohola ter da na mladostnikov odnos do alkoholnih pijač močno vpliva vedenje staršev do opojnih substanc v njegovem otroštvu in odraščajočem obdobju. Za starše mladostnikov je pomembno, da se glede pitja alkoholnih pijač držijo podobnih pravil, kot to zahtevajo od mladostnikov.

Rezultati raziskave med mladimi v Singapurju so pokazali, da pozitivni odnosi med starši in mladostniki pozitivno vplivajo na zmanjševanje pogostosti pitja alkoholnih pijač. Konflikti v družini, pivsko vedenje staršev in struktura družine je vplivala na pivsko vedenje mladih. Mladi, ki so prihajali iz družin, kjer so imeli pogoste konflikte, so bolj pogosto posegali po alkoholnih pijačah kot tisti, kjer so imeli manj konfliktnih situacij (Choo, Shek, 2013). Van der Vorst s sodelavci (2006) ugotavlja, da družina predstavlja osrednjo vlogo pri zagotavljanju dostopnosti alkohola v zgodnji mladosti in tudi veliko vlogo pri kasnejši uporabi alkoholnih pijač.

Številne raziskave kažejo na to, da se mladostniki s prvo izkušnjo pitja alkohola pogosto srečajo v domačem okolju (Anderson, Baumberg, 2006), kar v Sloveniji glede na razširjeno (domačo) proizvodnjo alkoholnih pijač ter vpetostjo alkohola v kulturo niti ni posebno nenavadno (Bajt, 2006).

Zalta in drugi (2008) ugotavljajo, da je pogostost uživanja alkohola povezana z nižjim šolskim uspehom. Z višanjem šolske uspešnosti upada pogostost pitja alkohola in pogostost opijanja z alkoholom. Nižja šolska uspešnost je povezana tudi s poseganjem po drugih nedovoljenih in dovoljenih drogah. V raziskavi smo ugotovili, da je prisotnost pitja alkoholnih pijač zaradi vzpostavitve komunikacije in sproščenosti višja pri slabšem povprečnem uspehu anketiranih študentov. Uspehi v času študija so lahko naravni varovalni dejavnik pred tveganim vedenjem mladih v odnosu do alkohola in ostalih drog (Can et al., 2008).

Buscemi, Martens, Murphy, Yurasek in Smith (2011) ugotavljajo, da je lahko eden izmed vzrokov uživanja alkoholnih pijač in ostalih drog tudi prehod iz srednješolskega

na visokošolsko izobraževanje, ko se spreminjajo delovne navade in pri večini tudi bivalno okolje.

Uživanje alkohola med študenti se razlikuje glede na časovno obdobje v študijskem letu. Večina študentov uživa alkohol med študijskim letom, najpogosteje na začetku obeh semestrov, med božično-novoletnimi prazniki, najredkeje pa med izpitnim obdobjem. Študenti poročajo, da jim nekaj kozarcev piva ali koktajla pomaga, da se lažje sprostijo. Ker avtorji v raziskavi poudarjajo, da se motivacija za uživanje alkohola pri študentih razlikuje glede na posebne dogodke, predlagajo oblikovanje načrta za zniževanje tveganja v obdobjih med božično-novoletnimi prazniki. Predlagajo večjo prisotnost policije v tem obdobju, poučevanje študentov o negativnih posledicah povezanih s prekomernim pitjem alkohola in vzpodbujanje dejavnosti in družbenih dogodkov za mlade brez alkohola (Watson et al., 2006).

V naši raziskavi ugotavljamo, da študenti pogosteje uživajo alkoholne pijače med počitnicami, predvsem med novoletnimi. Ugotovili smo, da obstajajo statistično pomembne razlike med študenti z zdravstvenim programom in študenti ostalih višjih in visokošolskih programov vključenih v raziskavo. Študenti zdravstvenega programa manj pogosto uživajo alkoholne pijače med novoletnimi počitnicami in konec tedna kot ostali študenti vključeni v raziskavo. Menimo, da se študenti zdravstvene nege kot bodoči zdravstveni delavci bolj zavedajo škodljivih učinkov uživanja alkoholnih pijač. Watson in drugi (2006) pa ugotavljajo, da je prisotnost tako alkohola kot tudi kajenja pri študentih zdravstvene nege v Veliki Britaniji v povprečju višja kot pri ostali populaciji. Ugotavljajo tudi, da študenti zdravstvene nege in babištva največ alkohola popijejo med vikendom. Več kot polovica študentov zdravstvene nege in babištva uživa alkohol redno, kar kaže na to, da je alkohol med njimi zelo razširjen. To predstavlja resne težave za zdravje kakor tudi za njihovo bodočo vlogo pri razvoju profesije in širjenju promocije zdravja širši populaciji, saj se od njih pričakuje, da bodo vzor ostalim vrstnikom. Stresne situacije povezane z izpitnim obdobjem rešujejo s pomočjo uživanja alkoholnih pijač.

Raziskava med študenti zdravstvene nege in študenti družbenih ved v Turčiji je pokazala, da so imeli študenti zdravstvene nege boljši odnos do krepitev lastnega zdravja in promocije zdravja. Razširjenost alkohola je bila večja pri študentih družbenih

ved. Kot razlog avtorji navajajo vključenost promocije zdravja v izobraževalni program študentov zdravstvene nege (Can et al., 2008).

Ugotovili smo, da slabši uspeh v šoli, manjša opora v družini, druženje s prijatelji in obiskovanje nakupovalnih centrov vplivajo na pogostost pitja alkoholnih pijač v času izpitnega obdobja in med tednom. Vsekakor to niso dejavniki, ki bi imeli zelo velik vpliv na pogostost uživanja alkoholnih pijač, tako da lahko vzroke iščemo še drugje. Predvidevamo lahko, da študenti pogosto pijejo alkoholne pijače, ker so le te lahko dostopne in tudi družbeno sprejemljive.

V raziskavi ugotavljamo statistično pomembno razliko med spoloma v pogostosti uživanja alkoholnih pijač ter pogostosti opitosti. Ugotovili smo, da moški pogosteje uživajo alkoholne pijače in se tudi pogosteje opijajo kot ženske. Razlike v pitju alkoholnih pijač med spoloma ugotavljajo tudi avtorji v raziskavi med grškimi študenti, kjer rezultati raziskave kažejo, da moški pijejo več alkoholnih pijač kot ženske (Huchting et al., 2011). Po podatkih raziskave ESPAD 2011 so moški prav tako v povprečju večkrat bolj opiti kot ženske (Hibell et al., 2011). Več popivanja med moškimi ugotavljata tudi avtorja Harrell in Karim (2008) in Varela in Pritchard (2011).

Avtorica Horneffer (2006) ugotavlja, da študenti, ki imajo razvit pozitiven odnos do lastnega zdravja in pozitivno mnenje o sebi, ne posegajo po alkoholnih pijačah. V naši raziskavi smo ugotovili, da manj ko so študenti zadovoljni s svojo samopodobo, bolj pogosto uživajo alkoholne pijače zaradi lažjega navezovanja stika z drugimi osebami in vzpostavljanja boljše komunikacije. Ugotovili smo tudi, da bolj ko so študenti zadovoljni s samopodobo, več alkoholnih pijač popijejo ob posamezni pivski priložnosti. Tudi Neuman in drugi (2009) ugotavljajo, da študenti v ZDA, ki so bolj zadovoljni s samopodobo bolj pogosto pijejo alkoholne pijače kot tisti z nižjo samopodobo.

McNamara, Swaim in Rose´n (2010) so ugotovili, da na popivanje mladih vpliva prisotnost anksioznosti in depresije. Ugotovili so, da je bilo popivanje višje pri mladostnikih moškega spola, kjer je bila prisotna tudi višja stopnja depresije in anksioznosti.

Številne raziskave kažejo na pozitivno povezavo med telesno aktivnostjo in uživanjem alkoholnih pijač (Buscemi et al., 2011). Higgins, Heil in Lussier (2004) poudarjajo, da telesna dejavnost lahko preventivno deluje pred zlorabo alkoholnih pijač mladih. Raziskava med temnopoltimi študenti v ZDA je pokazala, da so športne aktivnosti v izobraževalnih ustanovah preventivno delovale v boju proti nedovoljenim in dovoljenim drogam (Eitle, Turner, Eitle, 2003). V raziskavi, ki smo jo izvedli, nismo dobili statistično pomembnih razlik med študenti, ki so gibalno bolj aktivni, in tistimi, ki so gibalno manj aktivni, v odnosu do pogostosti poseganja po alkoholnih pijačah. Rezultati naše raziskave kažejo, da gibalna aktivnost ne vpliva na pogostost uživanja alkoholnih pijač študentov, ki so sodelovali v raziskavi, čeprav pa lahko glede na številne raziskave trdimo, da bolj pogosta gibalna aktivnost mladih lahko prispeva k zmanjševanju zlorabe alkohola. Rezultati raziskave med grškimi študenti kažejo, da študenti gibalne aktivnosti raje izvajajo v skupinah, skupaj z ostalimi kot sami (Buscemi, et al., 2011).

Bajt (2006) navaja, da je treba velik del preventivnih in zdravstvenopromocijskih dejavnosti nameniti preprečevanju oziroma odlaganju pitja alkohola na kasnejša leta pri mladostnikih kot tudi pri promoviranju kulturnega oziroma manj tveganega pitja alkohola pri odraslih, saj odrasli s svojim vedenjem služijo kot zgled mladostnikom.

Gnadt (2006) ugotavlja, da v času izobraževalnega procesa študentom lahko z različnimi preventivnimi programi pravočasno preprečimo težave, ki so lahko posledice tvegane rabe alkohola. Na podlagi rezultatov raziskave izvedene med študenti v Nemčiji lahko ugotovimo, da preventivni programi in podane vsebine o škodljivih učinkih alkoholnih pijač v šolah pozitivno vplivajo na znanje študentov (Morgenstern et al., 2009).

Hovnik Keršmac (2011) ugotavlja, da alkohol tudi v gorenjski regiji predstavlja pomemben javnozdravstveni problem, saj je razširjen tako med mladimi kot tudi med odraslimi. Zaskrbljujoče je, da mladi alkoholu pripisujejo bolj pozitivne kot negativne učinke in kot najbolj pozitivni učinek navajajo zabavo. Ključ k zmanjševanju škode zaradi alkohola predstavlja alkoholna politika, ki jo lahko strnemo v naslednje kategorije:

- politike, ki zmanjšujejo pitje in vožnjo,
- politike, ki podpirajo izobraževanje, komuniciranje, usposabljanje in ozaveščanje,
- politike, ki urejajo alkoholni trg,
- politike, ki podpirajo zmanjševanje škode v pivskih in drugih okoljih,
- politike, ki podpirajo intervencije pri posameznikih, ki pijejo na tvegan oziroma škodljiv način ali so od alkohola odvisni.

Da je alkoholna politika uspešna, mora biti celovita in vključevati vse partnerje v družbi, še posebej civilno družbo in lokalno okolje. Kot primer dobre prakse na področju lokalnih ukrepov za zmanjševanje škode zaradi alkohola na Gorenjskem je sprejet Odlok o javnem redu in miru v Občini Jesenice konec leta 2010, ki v 6. členu prepoveduje popivanje v prodajalnah ali na drugih javnih površinah, ki niso določeni za točenje alkoholnih pijač (ibid.).

Škodljivo uživanje alkohola med mladostniki negativno vpliva na doseženo stopnjo izobrazbe. Treba je preučiti nadaljnje korake za zaščito mladostnikov pred škodo zaradi uživanja alkohola, zlasti da bi zmanjšali uživanje alkohola pri mladoletnikih, popivanje, izpostavljenost trženju alkohola in škodo, storjeno otrokom, ki odraščajo v družinah s problemi, povezanimi z alkoholizmom (UL EU, 2009).

Raziskava, ki smo jo izvedli med študenti prvih letnikov višje in visokošolskih zavodov, ima nekaj omejitev. V raziskavo smo zajeli le 4 šolske zavode, kar vsekakor ni dovolj, da bi rezultate posploševali na celotno gorenjsko regijo. Predvidevali smo tudi večjo odzivnost in hitrejšo terminsko uskladitev predvidenih visokošolskih zavodov, ki smo jih želeli vključiti v raziskavo.

V vzorec raziskave smo vključili dve generaciji študentov prvih letnikov VŠZNJ, saj smo želeli primerjati študente, ki so vključeni v program z zdravstveno usmeritvijo, ter študente ostalih programov. Ker pa je v gorenjski regiji le en visokošolski zavod s področja zdravstvenih ved, smo vključili v vzorec dve generaciji študentov VŠZNJ.

Raziskavo bi lahko nadaljevali z vključitvijo vzorca rednih študentov na višje in visokošolskih zavodih v vseh slovenskih regijah z namenom ugotavljanja razlik med študenti v odnosu do alkohola in alkoholne problematike po posameznih regijah v slovenskem prostoru.

Prav tako bi lahko z raziskavo nadaljevali na področju ugotavljanja odnosa mladih do alkoholne problematike ob izvajanju ukrepov za preprečevanje škodljive rabe alkoholnih pijač v času počitnic, saj smo ugotovili, da je prisotnost alkohola pri študentih povezana s počitnicami, predvsem novoletnimi.

4 ZAKLJUČEK

Alkohol je aktualen problem mladih v času odraščanja in lahko povzroča dolgotrajne posledice. Predstavlja eno izmed najbolj dostopnih drog kljub raznim prepovedim. Zaradi številnih dolgotrajnih posledic je ta javni problem treba reševati s političnimi in doslednimi zakonodajnimi ukrepi ter tako vplivati na zmanjšano rabo ter na tvegano in škodljivo pitje alkoholnih pijač.

Reševanje alkoholne problematike zahteva strokoven in celovit pristop, v katerega se mora vključiti širok krog strokovnjakov, država, nevladne organizacije, civilna družba ter politika, saj s skupnim povezovanjem in sodelovanjem lahko vplivamo na zmanjšanje razširjenosti alkoholnih pijač med mladimi.

K reševanju alkoholne problematike morajo pristopiti tudi izobraževalni zavodi, ki bodo ciljni populaciji na primeren način predstavili aktualno problematiko. Na področju izobraževalnih zavodov predlagamo vključitev v kurikulum vsebine s področja alkoholne politike. Obenem je treba omogočiti boljše sodelovanje med različnimi akterji na področju alkoholne politike, spodbujanje preventivno promocijskih aktivnosti. Menimo, da s preventivnimi aktivnostmi, z oblikovanjem poučnih zdravstvenovzgojnih delavnic, lahko pozitivno vplivamo na ozaveščenost mladih in učinkovito zmanjševanje rabe alkohola in ostalih dovoljenih in nedovoljenih drog. Mladim moramo omogočiti veliko aktivnosti, s katerimi se bodo ukvarjali v prostem času. Tu predstavlja pomembno vlogo lokalna skupnost. Ramovš in Ramovš (2010) navajata, da primeri dobrih praks kažejo, da trezne družbe pogosto združujejo zdrave dejavnosti s sprostivitvijo, zato bi morda več pozornosti morali nameniti organiziranju večnamenskih klubskih prostorov, kjer bi imeli mladi poleg na primer športne in kulturne dejavnosti tudi prostor za druženje.

Ne smemo pozabiti na zelo pomembno vlogo družine, kjer je zajet odraz mladih v vseh fazah odraščanja. Iz pregleda literature, raziskav ter raziskave, ki smo jo izvedli, ugotavljamo, da predstavlja družina temeljni proces v fazi odraščanja. Menimo, da je prisotnost rabe alkohola med mladimi manjša v kolikor se v družini pogovarjajo o tveganem pitju ter škodljivih posledicah, ki jih uživanje alkohola povzroča. V naši raziskavi smo ugotovili, da manjša ko je opora v družini, pogosteje študenti pijejo med počitnicami in konec tedna ter v obdobju izpitov.

Na socialni in družbeni razvoj mladih moramo pozitivno vplivati v vseh obdobjih odrasčanja. Zavedati se moramo, da so mladi ranljiva skupina in zahtevajo celovito obravnavo ter kontinuirano informiranje, ozaveščanje in izobraževanje o škodljivih posledicah rabe alkohola, ki povzroča veliko zdravstvenih in socialnih težav. Uživanje alkohola lahko sprošča, povečuje komunikativnost, zmanjšuje stres, vpliva na sprejetost med sovrstniki, vendar pa je alkohol tudi droga, ki lahko vodi v izgubo na področju socialne identitete, psihičnih, duševnih in telesnih posledic ter finančne izgube.

V izvedeni raziskavi smo ugotovili, da na pitje zaradi boljše komunikativnosti in sproščenosti vplivajo različni dejavniki: slabši povprečni učni uspeh, bolj pogosto druženje s prijatelji v prostem času ter manjše zadovoljstvo s samopodobo.

Številni dejavniki vplivajo na razvoj samopodobe mladih. Raziskava, ki smo jo izvedli, potrjuje ugotovitve, da bolj ko so študenti nezadovoljni s samopodobo, bolj posegajo po alkoholnih pijačah. Samopodoba je dejavnik, ki vpliva na kakovost življenja, odnosov in sposobnosti posameznika. Ko govorimo o samopodobi pa ne smemo pozabiti na samospoštovanje. Študenti, ki imajo razvito samospoštovanje imajo tudi razvit pozitiven odnos do lastnega zdravja.

V raziskavi ugotavljamo, da študenti bolj pogosto pijejo alkoholne pijače v času počitnic in božično-novoletnih praznikov, prav tako obstajajo statistično pomembne povezave med navedenimi dogodki. Predlagamo, da se v tem časovnem obdobju tako v cestnem prometu kot tudi na javnih mestih okrepi delo varnostnih služb ter mladim v izobraževalnih in zdravstvenih ustanovah podajajo informacije o tvegani rabi alkohola ter posledicah, ki zaradi vpliva alkoholnih pijač lahko ogrozijo njegovo življenje. Obenem je treba mlade tudi aktivno vključevati pri načrtovanju in izvajanju različnih preventivnih aktivnosti na področju alkoholne politike. Podobne ugotovitve so podale tudi tuje raziskave. Glede na ugotovitve raziskave o razširjenosti in pogostosti uživanja alkoholnih pijač med študenti lahko trdimo, da je mlade o škodljivih posledicah alkohola treba kontinuirano ozaveščati. V ozaveščanje in preventivno delovanje je treba vključiti različne akterje, predvsem v času, ko je prisotnost alkohola višja kot običajno.

Študenti so v času izobraževalnega procesa izpostavljeni številnim dejavnikom, kot so neuspehi v času študija, prehod na visokošolsko izobraževanje, konflikti v družini ter med vrstniki, ki vplivajo na razvoj samopodobe. Odločilno vlogo pri reševanju

neuspehov in težav študenta predstavljata družina in družba, ki morata biti usmerjeni v preprečevanje tvegane rabe alkohola ter prispevati k razvoju pozitivnih stališč in vrednot posameznika.

Na podlagi pregleda literature predlagamo organizacijo več skupinskih gibalnih aktivnostih, ki bi bile dostopne vsem mladim. Gibalne aktivnosti bi lahko uvedli tudi na višje in visokošolskih zavodih v okviru predmeta športna vzgoja, saj smo pri pregledu literature ugotovili, da so športne aktivnosti v izobraževalnih institucijah, kjer se športna vzgoja že izvaja, preventivno delovale na področju zmanjševanja škodljivega uživanja alkoholnih pijač mladih.

Za preprečevanje rabe alkohola med mladimi je treba razvijati odgovoren odnos do alkoholne politike v družbi, družini, skupnosti in širši javnosti.

5 LITERATURA

Akmatov MK, Mikolajczyk RT, Meier S, Kramer A. Alcohol Consumption Among University Students in North Rhine-Westphalia, Germany-Results From a Multicenter Cross-sectional Study. *J AM Coll Health*. 2011; 59 (7): 620–6.

Anderson P, Baumberg B. Alcohol in Europe, a Public Health Perspective. A report for the European Commission; 2006.

Dostopno na: http://ec.europa.eu/health/eu/doc/alcoholineu_content_en.pdf (12. 1. 2012).

Apa-Hall P, Schwartz-Bloom RD, McConnell ES. The current state of teenage drug abuse: trend toward prescription drugs. *J Sch Nurs*. 2008; 14: 1–14.

Auer V. Droge in odvisnost. Ljubljana: Ibiden; 2002.

Bajt M. Tvegana vedenja: uporaba tobaka, alkohola in marihuane. In: Jeriček H, Lavtar D, Pokrajac T. *Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju – HBSC 2006*. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije; 2006.

Bajt M, Zorko M. Pregled glavnih političnih dokumentov s področja alkohola v mednarodnem prostoru in v Sloveniji. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije; 2009.

Beccaria F, Sande A. Drinking Games and Rite of Life Projects: a Social Comparison of the Meaning and Functions of Young People's Use of Alcohol During the Rite of Passage to Adulthood in Italy and Norway. *The Nordic Journal of Youth Research*. 2003;11 (2): 99–119.

Bijttebier P, Goethals E, Ansoms S. Parental drinking as a risk factor for children's maladjustment: the mediating role of family environment. *Psychol Addict Behav*. 2006; 20: 126–30.

Božič A, Zupančič T. Zdravje in zdravstveno varstvo v Sloveniji. Ljubljana: Statistični urad republike Slovenije; 2009: 57.

Brcar P. Zdravje mladostnikov In: Kostanjevec S, Gregor T, Gregorič M, Gabrijelčič M, eds. Zdrav življenjski slog srednješolcev. Ljubljana : Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije; 2005.

Bulmer SM, Irfan S, Mugno R, Barton B, Ackerman L. Trends in Alcohol Consumption Among Undergraduate Students at a Northeastern Public University. *J Am Coll Health*. 2010; 58 (4): 383–90.

Buscemi J, Murphy JG, Yurasek AM, Smith AE. Moderators of the Relationship Between Physical Activity and Alcohol Consumption in College Students. *J Am Coll Health*. 2011; 59 (6): 503–9.

Caamano-Isorna F, Corral M, Parada M, Cadaveira F. Factors associated with risky consumption and heavy episodic drinking among Spanish university students. *J Stud Alcohol Drugs*. 2008; 69: 308–12.

Carey KB, Carey MP, Henson JM, Maisto SA, DeMartini KS. Brief alcohol interventions for mandated college students: comparison of face-to-face counseling and computer-delivered interventions. *Addiction*. 2011; 106 (3): 528–37.

Can G, Ozdilli K, Erol O, Unsar S, Tulek Z, Savaser S, et al. Comparison of the health-promoting lifestyles of nursing and non-nursing students in Istanbul, Turkey. *Nurs Health Sci*. 2008; 10 (4): 273–80.

Cenčič M. Kako poteka pedagoško raziskovanje. Primer kvantitativne empirične neeksperimentalne raziskave. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo; 2009: 120.

Centers for disease control and prevention. Alcohol Use Among High School Students — Georgia, 2007. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep*. 2009;58(32):885–90.

Cicognani E, Zani B. Alcohol Use Among Italian University Students: The Role Of Sensation Seeking, Peer Group Norms and Self-Efficacy. *J Alcohol Drug Educ.* 2011; 55 (2): 17–36.

Chen YY, Weitzman ER. Depressive symptoms, DSM-IV alcohol abuse and their comorbidity among children of problem drinkers in a national survey: effects of parent and child gender and parent recovery status. *J Stud Alcohol Drugs.* 2005; 66: 66–73.

Choo H, Shek D. Quality of Parent–Child Relationship, Family Conflict, Peer Pressure, and Drinking Behaviors of Adolescents in an Asian Context: The Case of Singapore. *Social Indicators Research.* 2013; 110: 1141–57.

Chung TMS, Winters CK. Diagnosis, Course, and Assessment of Alcohol Abuse and Dependence in Adolescents. In: Marc Galanter, ed. *Alcohol Problems in Adolescents and Young Adults: Epidemiology, Neurobiology, Prevention and Treatment.* New York: Springer; 2006: 5–27.

Dawson DA, Goldstein RB, Chou SP, Ruan WJ, Grant BF. Age at first drink and the first incidence of adult-onset DSM-IV alcohol use disorders. *Alcohol Clin Exp Res.* 2008; 32 (12): 2149–60.

Disney LD, LaVallee RA, Hsiao-ye Y. The Effect of Internal Possession Laws on Underage Drinking Among High School Students: A 12-State Analysis. *Am J Public Health.* 2013; 103 (6): 1–6.

Del Boca FK, Darkes J, Greenbaum PE, Goldman MS. Up close and personal: temporal variability in the drinking of individual college students during their first year. *J Consult Clin Psychol.* 2004; 72: 155–64.

DeJong W, DeRicco B, Schneider SK. Pregaming: An Exploratory Study of Strategic Drinking by College Students in Pennsylvania. *J Am Coll Health.* 2010; 58 (4): 307–16.

Durkin A. Educating nursing students about the dangers of drinking games. *Nurs Educ Perspect.* 2008; 29 (1): 38–41.

Egginton R, Williams L, Parker H. Going out drinking: the centrality of heavy alcohol use in English adolescents' leisure time and poly-substance-taking repertoires. *J Subst Use.* 2002; 7 (3): 125–35.

Eitle D, Turner RJ, Eitle TM. The deterrence hypothesis reexamined: sports participation and substance use among young adults. *J Drug Issues.* 2003; 33: 193–222.

Elliott JC, Carey KB, Bonafide KE. Does family history of alcohol problems influence college and university drinking or substance use? A meta-analytical review. *Addiction.* 2012; 107 (10): 1774–85.

Etcheverry PE, Agnew CR. Romantic partner and friend influences on young adult cigarette smoking: comparing close others' smoking and injunctive norms over time. *Psychol Addict Behav.* 2008; 22: 313–25.

Evropska komisija. Sporočilo Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij »Strategija EU za podporo državam članicam pri zmanjševanju škode zaradi uživanja alkohola«. Bruselj: Evropska Komisija; 2006.

Fell JC, Fisher DA, Voas RB, Blackman K, Tippetts AS. The impact of underage drinking laws on alcohol-related fatal crashes of young drivers. *Alcohol Clin Exp Res.* 2009; 33 (7): 1208–19.

Fogel J. Family impact on health issues of children and adolescents: one highlight of the American Psychological Association Convention. *Medscape Psychiatry and Mental Health.* 2004; 9: 2.

Forget J. *Poti adolescence.* Ljubljana: Oka; 2002.

Gnadt B. Religiousness, current substance use, and early risk indicators for substance abuse in nursing students. *J Addict Nurs.* 2006; 17(3): 151–8.

Haleem DM, Winters JA. A Sociodrama: An Innovative Program Engaging College Students to Learn and Self-Reflect About Alcohol Use. *J Child Adolesc Psychiatr Nurs.* 2011; 24(3): 153–60.

Hall JC. Kinship ties: attachment relationships that promote resilience in African American adult children of alcoholics. *Advances in Social Work.* 2007; 8: 140–50.

Harrell Z, Karim N. Is gender relevant only for problem alcohol behaviors? An examination of correlates of alcohol use among college students. *Addict Behav.* 2008; 33: 359–65.

Hibell B, Guttormsson U, Ahlstrom S, Balakireva O, Bjarnason T, Kokkevi A, et al. The ESPAD Report 2007. Alcohol and Other Drug Use among Students in 35 European Countries. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and other Drugs; 2009.

Hibell B, Guttormsson U, Ahlström S, Balakireva O, Bjarnason T, Kokkevi A et al. The 2011 ESPAD Report. Dostopno na:
http://www.espad.org/Uploads/ESPAD_reports/2011/The_2011_ESPAD_Report_FULL_2012_10_29.pdf (13. 4. 2013).

Higgins ST, Heil SH, Lussier JP. Clinical implications of reinforcement as a determinant of substance use disorders. *Annu Rev Psychol.* 2004; 55: 231–61.

Hingson R, Zha W, Weitzman ER. Magnitude of alcohol-related mortality and morbidity among U.S. college students ages 18–24: changes from 1999–2005. *J Stud Alcohol Drugs.* 2009; 16: 12–20.

Horneffer KJ. Students' Self-Concepts: Implications for Promoting Self-Care Within the Nursing Curriculum. *J Nurs Educ.* 2006; 45 (8): 311–6.

Hovnik Keršmanc M, Hafner A, Lesjak K. Raziskava o alkoholu in ostalih drogah med dijaki gorenjskih srednjih šol. *Gorenjski bilten javnega zdravja.* 2009; 3 (24): 4–18.

Hovnik Keršmanc M. Epidemiologija rabe alkohola v Sloveniji. In: Avberšek Lužnik I, Kaučič BM, Hvalič Touzery S, Skela Savič B, Grmek Košnik I, Čufar A, eds. *Sindrom odvisnosti od alkohola – diagnostični in terapevtski vidiki: zbornik prispevkov z recenzijo*, Bled, 13. oktober 2010. Jesenice: Visoka šola za zdravstveno nego; 2010.

Hovnik Keršmac M. Pobuda mestnemu svetu občine Kranj k sprejemanju in izvajanju aktivnosti na področju zmanjševanja škode zaradi alkohola. Kranj: Mestna občina Kranj – Lex localis; 2011. Dostopno na: http://www.lex-localis.info/files/862eb4d8-e95e-47ff-9f83-87e5c498d05a/7615718259240000000_8.%20Aktivnosti%20na%20podrocju%20zmanjsevanja%20skode%20zaradi%20alkohola.pdf (23. 6. 2013).

Hovnik Keršmac M. Poročilo regijske konference 2012. Alkohol – pomemben javno zdravstveni problem tudi v gorenjski regiji. Kranj: Zavod za zdravstveno varstvo Kranj; 2012.

Dostopno na: http://www.zzv-kr.si/datoteke/REG_KONF_ALK2012/porociloGor.pdf (9. 9. 2013).

Huchting KK, Lac A, Hummer JF, LaBrie JW. Comparing Greek-Affiliated Students and Student Athletes: An Examination of the Behavior-Intention Link, Reasons for Drinking, and Alcohol-Related Consequences. *J Alcohol Drug Educ.* 2011; 55 (3): 61–81.

Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije. Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju HBSC 2010: Vse manj mlajših mladostnikov posega po alkoholnih pijačah. Dostopno na: <http://www.ivz.si/> (30. 3. 2012).

Jeriček H, Lavtar D, Pokrajac T. HBSC Slovenija 2006. Z zdravjem povezano vedenje šolskem obdobju. Poročilo o raziskavi. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije; 2007.

Kazemi DM, Wagenfeld M, Van Horn KR, Levine MJ, Dmochowski J. Binge Drinking. *Journal of Addictions Nursing*. 2011; 22 (4): 193–9.

Keber D, Aberht T, Arzenšek J, Mlakar Bizjak J, Brcar P, Ceglar J. Zdravstvena reforma: pravičnost, dostopnost, kakovost, učinkovitost. Ljubljana: Vlada republike Slovenije, Ministrstvo za zdravje; 2003.

Kerstin Petrič V, Košir M. Alkohol in alkoholna politika v Sloveniji in Evropi. B. k.: B. z.; 2007.

Kenna GA, Lweis DC. Risk factors for alcohol and other drug use by healthcare professionals. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*. 2008; 3: 3.

Kieselbach T. Youth unemployment and the risk of social exclusion: comparative analysis of qualitative data. In: Blasco A, McNeish W, Walther A, eds. *Young people and Contradictions of Inclusion: Towards Integrated Transition Policies in Europe*. Bristol: The Policy Press: University of Bristol; 2003: 43–64.

Kirbiš N, Soršak A, Kaučič BM. Mladostništvo in zloraba psihoaktivnih substanc. In: Avberšek Lužnik I, Kaučič BM, Hvalič Touzery S, Skela Savič B, Grmek Košnik I, Čufar A, eds. *Sindrom odvisnosti od alkohola – diagnostični in terapevtski vidiki: zbornik prispevkov z recenzijo*, Bled, 13. oktober 2010. Jesenice: Visoka šola za zdravstveno nego; 2010.

Ko CH, Yen JY, Chen CS, Chen CC, Yen CF. Psychiatric comorbidity of internet addiction in college students: an interview study. *CNS spectrums*. 2008; 13 (2): 147–53.

Kovše K, Hočevar T. Pitje alkoholnih pijač. In: Jeriček Klanšček H, Roškar S, Koprivnikar H, Pucelj V, Bajt M, Zupančič T, eds. Neenakosti v zdravju in z zdravjem povezanih vedenjih slovenskih mladostnikov. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije; 2011: 216–27.

Linden IA. The effect of personal use and family history on the attitudes of medical students toward alcohol and drug users. *J Subst Use*. 2010; 15 (6): 377–89.

Maggs LJ, Schulenberg EJ. Initiation and Course of Alcohol Consumption among Adolescents and Young Adults. In: Marc Galanter, ed. *Alcohol Problems in Adolescents and Young Adults: Epidemiology, Neurobiology, Prevention and Treatment*. New York: Springer; 2006; 29–47.

McNamara RS, Swaim RC, Rose'n LA. Components of negative affect as moderators of the relationship between early drinking onset and binge-drinking behavior. *Journal of Child and Adolescence Substance Abuse*, 2010; 19: 108–21.

Ministrstvo za zdravje. Poročilo o stanju na področju alkohola in alkoholne politike v Sloveniji in Evropi. 2008. Dostopno na:

http://www.mz.gov.si/si/delovna_podrocja/javno_zdravje/sektor_za_krepitev_zdravja_in_zdrav_zivljenjski_slog/alkohol/publikacije_porocila/ (12. 4. 2013).

Morgenstern M, Wilborg G, Isensee B, Hanewinkel R. Scholl-based alcohol education: results of a cluster – randomized controlled trial. *Addiction*. 2009; 104: 402–12.

Neighbors C, Walters ST, Lee CM, Vader AM, Vehige T, Szigethy T, et al. Event-specific prevention: addressing college student drinking during known windows of risk. *Addict Behav*. 2007; 32 (11): 2667–80.

Neumann CA, Leffingwell TR, Wagner EF, Mignogna J, Mignogna M. Self-esteem and gender influence the response to risk information among alcohol using college students. *J Subst Use*. 2009; 14(6): 353–63.

Osler M, Nordentoft M, Andersen AN. Childhood social environment and risk of drug and alcohol abuse in a cohort of Danish men born in 1953. *Am J Epidemiol.* 2006; 163 (7): 654–61.

Ozgur I, Yildirim F, Demirbas H, Dogan YB. Alcohol use prevalence and sociodemographic correlates of alcohol use in a university student sample in Turkey. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol.* 2008; 43: 575–83.

Piko BF, Kovács E. Do parents and school matter? Protective factors for adolescent substance use. *Addictive Behaviors.* 2010; 35 (1): 53–6.

Ramovš J, Ramovš K. Pitje mladih: raziskava o pitju alkohola med mladimi v luči antropoloških spoznanj o omamah in zasvojenosti. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje, 2007.

Ramovš J, Ramovš K. Varovalni dejavniki pred škodljivim pitjem mladih. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje, 2011. Dostopno na: <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/zasvojenosti/projekti/22.html> (15. 5. 2013).

Rassool GH. International perspectives: the educational experiences and previous orientation of undergraduate nursing students in alcohol and drug: the English context. *J Addict Nurs.* 2007; 18 (1): 47–52.

Reavley NJ, Jorm AF, McCann TV, Lubman DI. Alcohol consumption in tertiary education students. *Public Health.* 2011; 11: 545.

Renner T. Globalizacija, individualizacija in socialna izključenost mladih. 2007. Dostopno na: www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-FQ1GTEIO/3f31290c.../PDF (15. 6. 2013).

Rok Simon M, Bajt M, Bracar P, Drev A, Fajdiga Turk V, Gregorič M. Zdravje otrok in mladostnikov. In: Trdič J, Gabrijelčič Blenkuš M, Kofol Bric T, Truden Dobrin P,

Albrecht T, eds. Zdravje v Sloveniji. Ljubljana:Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije; 2010: 50–4.

Rosenberg H, Bonar EE, Hoffmann E, Kryszak E, Young KM, Kraus SW et al. Assessing University Students' Self-efficacy to Employ Alcohol-Related Harm Reduction Strategies. *J Am Coll Health*. 2011; 59 (8): 736–42.

Rozmus CL, Evans R, Wysochansky M, Mixon D. An analysis of health promotion and risk behaviours of freshman college students in a rural southern setting. *J Pediatr Nurs*. 2005; 20: 25–33.

Sande M. Uporaba drog v družbi tveganj: vpliv varovalnih dejavnikov in dejavnikov. Ljubljana: Pedagoška fakulteta; 2004.

Shapira NA, Lessig MC, Goldsmith TD, Szabo ST, Lazoritz M, Gold MS, et al. Problematic internet use: proposed classification and diagnostic criteria. *Depress Anxiety*. 2003;17 (4): 207–16.

Snyder L. Effects of alcohol advertising exposure on drinking among youth. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*. 2006; 160 (1): 18–24.

Stergar M. Evropska raziskava o alkoholu in preostalih drogah med šolsko mladino 2011. Dostopno na: <http://www.espad.org/slovenia> (11. 4. 2013).

Šešok J. Poraba alkohola in kazalci škodljive rabe alkohola v Sloveniji v letu 2005. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije; 2005.

Uradni list Evropske unije, 2009/C 302/07. Osnutek sklepov Sveta z dne 1. decembra 2009 o alkoholu in zdravju. Dostopno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:302:0015:0018:SL:PDF> (1. 4. 2013).

Tremblay PF, Graham K, Wells S, Harris R, Pulford R, Roberts SE. When do first-year college students drink most during the academic year? An Internet-based study of daily and weekly drinking. *J Am Coll Health*. 2010; 58 (5): 401–11.

Ule M. *Sodobne identitete v vrtincu diskurzov*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče; 2000.

Ule M. Mladi v družbi novih tveganj in negotovosti. In: Šelih A, ed. *Prestopniško in odklonsko vedenje mladih: vzroki, pojavi odzivanje*. Ljubljana: Bonex založba; 2000a: 11–32.

Ule M. Mladi in družbene spremembe. *IB revija za strokovna in metodološka vprašanja gospodarskega, prostorskega in socialnega razvoja Slovenije*. 2007: 41 (2).

Van der Vorst H, Engels RCME, Meeus W, Deković M. The impact of alcohol-specific rules, parental norms about early drinking and parental alcohol use on adolescents' drinking behavior. *J Child Psychol Psychiatry*. 2006; 47: 1299–306.

Varela A, Pritchard ME. Peer Influence: Use of Alcohol, Tobacco, and Prescription Medications. *J Am Coll Health*. 2011; 59 (8): 751–6.

Von Ah D, Ebert S, Ngamvitroj A, Park N, Kang DH. Predictors of health behaviours in college students. *J Adv Nurs*. 2004; 48 (5): 463–73.

Wagenaar AC, Toomey TL. Effects of minimum drinking age laws from 1960–2000. *J Stud Alcohol Suppl*. 2002; 63 (14): 206–25.

Watson H, Whyte R, Schartau E, Jamieson E. Survey of student nurses and midwives: smoking and alcohol use. *British J Nurs*. 2006; 10 (22): 1212–6.

Werch C, Moore M, DiClemente CC, Owen D, Jobli E, Bledsoe R. A Sport-Based Intervention for Preventing Alcohol Use and Promoting Physical Activity Among Adolescents. *J Sch Health*. 2003; 73 (10): 380–8.

Wood PK, Sher KJ, Rutledge PC. College student alcohol consumption, day of the week, and class schedule. *Alcohol Clin Exp Res*. 2007; 31: 1–13.

Zalta A, Kralj A, Zurc J, Lenarčič B, Medarič Z, Simčič B. Mladi in alkohol v Sloveniji. Zaključno poročilo ciljno-raziskovalnega projekta. Koper: Univerza na Primorskem; Znanstveno-raziskovalno središče; 2008. Dostopno na:
http://www.zrs-kp.si/SL/Vabila_aktualno/MladiinalkoholovSloveniji.pdf (12. 4. 2013).

Zurc J. Pomen zdravstvene vzgoje pred zlorabo alkohola med mladimi. In: Avberšek Lužnik I, Kaučič BM, Hvalič Touzery S, Skela Savič B, Grmek Košnik I, Čufar A, eds. *Sindrom odvisnosti od alkohola – diagnostični in terapevtski vidiki: zbornik prispevkov z recenzijo*, Bled, 13. oktober 2010. Jesenice: Visoka šola za zdravstveno nego; 2010.

6 PRILOGE

6.1 INSTRUMENT

ANKETNI VPRAŠALNIK

ODNOS ŠTUDENTOV DO ALKOHOLA IN ALKOHOLNE PROBLEMATIKE NA VIŠJE IN VISOKOŠOLSКИH ZAVODIH V GORENJSKI REGIJI

Spoštovani!

Na Visoki šoli za zdravstveno nego Jesenice (VŠZNJ) delamo raziskavo, s katero želimo pridobiti mnenja, stališča in odnos študentov višje in visokošolskih zavodov v gorenjski regiji o dojemanju alkoholne problematike med mladimi. Ker vedno več mladih posega po alkoholu, bomo analizirali stanje na področju zlorabe alkohola med študenti.

Vaše mnenje nam bo v pomoč pri razvijanju projekta Alkohol in mladi – ozaveščanje mladih o škodljivih vplivih rabe alkohola, ki jih povzroča prekomerno uživanje alkohola. Projekt podpira Ministrstvo za zdravje, saj je bil le ta, v letu 2011 izbran na razpisu Program spodbujanja zdravega življenjskega sloga in zmanjševanja dejavnikov tveganja ter dejavnost društev bolnikov, na temo problematike alkohola med mladimi. Rezultati raziskave, izvedene v okviru projekta, bodo del magistrske naloge na študijskem programu druge stopnje Zdravstvena nega, z naslovom »Odnos študentov do alkohola in alkoholne problematike na višje in visokošolskih zavodih v gorenjski regiji«. Rezultati izvedene raziskave bodo predstavljeni tudi Ministrstvu za zdravje, Inštitutu za varovanje zdravja ter objavljeni v znanstveni publikaciji.

Vljudno vas prosimo, da si vzamete čas in izpolnite vprašalnik, saj boste s tem prispevali k oceni stanja na obravnavanem področju in pripomogli k oblikovanju priporočil za delo z mladimi. Anketni vprašalnik je namenjen rednim študentom prvega letnika, ki se izobražujejo na višjih in visokošolskih zavodih v gorenjski regiji.

Pomembno je, da odgovarjate objektivno in vprašalnik v celoti izpolnite ter oddate. Pri splošnih trditvah obkrožite ustrezní odgovor. Upoštevajte navodila o številu ustreznih odgovorov. Pri trditvah, ki se nanašajo na vaš odnos in mnenje, se opredelite na lestvici od 1 do 5, kjer posamezne trditve pomenijo:

1 – se sploh ne strinjam; **2** – se ne strinjam; **3** – niti se ne strinjam/niti se strinjam (neopredeljen); **4** – se strinjam; **5** – se zelo strinjam.

Hvala za vaše sodelovanje in zaupanje!

Sanela Pivač, dipl. m. s., spec. managementa
Strokovni vodja projekta

SKLOP 1 – DEMOGRAFSKI PODATKI (obkrožite samo en odgovor)

Spol 1.) moški 2.) ženski	V času študija/izobraževanja imam: 1.) stalno prebivališče doma 2.) najemniško stanovanje/soba 3.) sobo v študentskem domu 4.) drugo _____
Starost 1.) 18–20 let 2.) 21– 23 let 3.) 24 let in več	V kakšni lokalni skupnosti živite? 1.) vas 2.) predmestje 3.) mesto
Obkrožite šolski zavod, kjer se izobražujete: 1.) Biotehniški center Naklo 2.) Ekonomsko-storitveni izobraževalni center Kranj, Višja strokovna šola 3.) Šolski center Škofja Loka 4.) Tehniški šolski center Kranj, Višja strokovna šola 5.) Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem Bled 6.) Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice 7.) Fakulteta za organizacijske vede Kranj 8.) Fakulteta za državne in evropske študije Kranj	

SKLOP 2 – STATUS DRUŽINE (obkrožite samo en odgovor)

Izobrazba očeta: 1.) brez izobrazbe 2.) osnovnošolska 3.) poklicna 4.) srednješolska 5.) višješolska 6.) visokošolska 7.) univerzitetna 8.) magisterij, doktorat	Izobrazba matere: 1.) brez izobrazbe 2.) osnovnošolska 3.) poklicna 4.) srednješolska 5.) višješolska 6.) visokošolska 7.) univerzitetna 8.) magisterij, doktorat
Zaposlitev staršev: 1.) oba starša sta zaposlena 2.) zaposlena je samo mati 3.) zaposlen je samo oče 4.) starša nista zaposlena 5.) starša sta upokojena	S kom živite? 1.) živim skupaj s starši, z materjo in očetom 2.) živim samo z materjo 3.) živim samo z očetom 4.) živim pri starih starših 5.) živim sam
Kako pogosto mati uživa katerokoli od alkoholnih pijač (pivo, vino, žgane pijače, alkopop pijače - ustekleničene pijače s približno 5-% vsebnostjo alkohola – npr.: Bandidos, Bacardi Breezer): 1.) nikoli 2.) ob posebnih priložnostih 3.) 1–2-x mesečno 4.) za konec tedna 5.) 3–6-x tedensko 6.) vsak dan	
Kako pogosto oče uživa katerokoli od alkoholnih pijač (pivo, vino, žgane pijače, alkopop pijače - ustekleničene pijače s približno 5-% vsebnostjo alkohola – npr.: Bandidos, Bacardi Breezer): 1.) nikoli 2.) ob posebnih priložnostih 3.) 1–2-x mesečno 4.) za konec tedna 5.) 3–6-x tedensko 6.) vsak dan	

Kako ocenjujete zadovoljstvo s finančnim stanjem vaše družine?

- 1.) zelo zadovoljen 2.) zadovoljen 3.) niti zadovoljen niti nezadovoljen
4.) nezadovoljen 5.) sploh nisem zadovoljen

SKLOP 3 – OSTALE ZNAČILNOSTI IN PROSTI ČAS (obkrožite samo en odgovor)**Povprečen učni uspeh v zadnjem letniku srednješolskega izobraževanja:**

- 1.) odličen
2.) prav dober
3.) dober
4.) zadosten
5.) nezadosten

Kako pogosto se ukvarjate z gibalno aktivnostjo (vsaj 30 minut na dan)?

- 1.) vsak dan
2.) večkrat tedensko
3.) 1-x tedensko
4.) večkrat mesečno
5.) 1-x mesečno
6.) manj kot 1-x mesečno
7.) nikoli

Kako pogosto v prostem času izvajate naslednje aktivnosti: (v vsaki vrsti označite samo eno okence)

	Skoraj vsak dan	1-x tedensko	1-x mesečno	nikoli
1.) grem v naravo	☐	☐	☐	☐
2.) gledam TV	☐	☐	☐	☐
3.) berem knjigo	☐	☐	☐	☐
4.) brskam po internetu	☐	☐	☐	☐
5.) se ukvarjam s športom	☐	☐	☐	☐
6.) obiskujem nakupovalne centre	☐	☐	☐	☐
7.) grem s prijatelji ven (na kavo, zabavo ...)	☐	☐	☐	☐

Od 1 do 5 ocenite posamezno trditev, ki se nanaša na vaše osebne značilnosti!

TRDITEV	OCENA*				
Zadovoljen/-a sem s samopodobo.	1	2	3	4	5
Mislím, da imam veliko dobrih lastnosti.	1	2	3	4	5
Na svoje lastnosti sem ponosen/-a.	1	2	3	4	5
Čutím se zelo koristnega/-o za družbo.	1	2	3	4	5
Imam pozitivno mnenje o sebi.	1	2	3	4	5
Sem samozavesten/-a.	1	2	3	4	5

*Posamezne trditve pomenijo: **1** – se sploh ne strinjam; **2** – se ne strinjam; **3** – niti se ne strinjam/niti se strinjam (neopredeljen); **4** – se strinjam; **5** – se zelo strinjam.

SKLOP 4 – SOCIALNI ODNOSI**Od 1 do 5 ocenite posamezno trditev, ki se nanaša na vaše socialne odnose!**

TRDITEV	OCENA*				
Imam veliko prijateljev.	1	2	3	4	5
S prijatelji se pogosto družimo.	1	2	3	4	5
V primeru težav mi oporo nudi družina.	1	2	3	4	5
V primeru težav mi oporo nudijo prijatelji.	1	2	3	4	5
V primeru težav oporo poiščem pri visokošolskih učiteljih.	1	2	3	4	5

*Posamezne trditve pomenijo: **1** – se sploh ne strinjam; **2** – se ne strinjam; **3** – niti se ne strinjam /niti se strinjam (neopredeljen); **4** – se strinjam; **5** – se zelo strinjam.

SKLOP 5 – ODNOS DO ALKOHOLA (obkrožite samo en odgovor)

Kozarec alkoholne pijače sem prvič popil: 1.) med 10. in 14. letom 2.) med 15. in 18. letom 3.) med 19. in 22. letom 4.) nikoli 5.) drugo _____	V zadnjem letu sem alkoholne pijače (pivo, vino, žgane pijače, alkopop pijače – ustekleničene pijače s približno 5-% vsebnostjo alkohola – npr.: Bandidos, Bacardi Breezer) pil: 1.) nikoli 2.) nekajkrat na leto, ob posebnih priložnostih 3.) 1-x na mesec 4.) 2–3-x na mesec 5.) 1–2-x na teden 6.) 3–6-x na teden 7.) vsak dan																																																	
Katero alkoholno pijačo najraje pijete? 1.) pivo 2.) vino 3.) žgane pijače 4.) alkopop pijače – ustekleničene sladke pijače s približno 5-% vsebnostjo alkohola – npr.: Bandidos, Bacardi Breezer																																																		
Kolikšno količino alkoholne pijače običajno popijete ob posamezni pivski priložnosti (1 merica = 1 dcl vina, 2,5 dcl piva in 0,3 dcl žgane pijače)? 1.) nikoli ne pijem alkoholnih pijač 2.) 1–2 merici 3.) 3–4 merice 4.) 5–6 meric 5.) 7 meric in več																																																		
Pomislite na zadnjih 30 dni. Kolikokrat ste (če ste) zaporedoma spili 5 ali več alkoholnih pijač ob eni priložnosti v zelo kratkem času? 1.) nikoli 2.) 1-x 3.) 2-x 4.) 3–5-x 5.) 6–9-x 6.) 10-x in več																																																		
Kolikokrat ste bili opiti zaradi alkoholnih pijač? <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">Nikoli</th> <th style="text-align: center;">1–2-x</th> <th style="text-align: center;">3–5-x</th> <th style="text-align: center;">6–10-x</th> <th style="text-align: center;">11–15-x</th> <th style="text-align: center;">16–19-x</th> <th style="text-align: center;">20-x in več</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.) v vsem življenju</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>2.) v zadnjih 30 dneh</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> </tbody> </table>			Nikoli	1–2-x	3–5-x	6–10-x	11–15-x	16–19-x	20-x in več	1.) v vsem življenju	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2.) v zadnjih 30 dneh	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐																									
	Nikoli	1–2-x	3–5-x	6–10-x	11–15-x	16–19-x	20-x in več																																											
1.) v vsem življenju	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																											
2.) v zadnjih 30 dneh	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																											
Kolikokrat v življenju ste bili opiti do take mere, da (v vsaki vrsti označite samo eno okence) <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">Nikoli</th> <th style="text-align: center;">1–2-x</th> <th style="text-align: center;">3–5-x</th> <th style="text-align: center;">6–10-x</th> <th style="text-align: center;">11–15-x</th> <th style="text-align: center;">16-x ali več</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.) ste bili dobre volje</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>2.) se vam je pri govoru zapletal jezik</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>3.) ste bruhal</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>4.) niste mogli stati</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>5.) se kasneje niste spomnili, kaj se je dogajalo</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>6.) ste potrebovali strokovno pomoč</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> </tbody> </table>			Nikoli	1–2-x	3–5-x	6–10-x	11–15-x	16-x ali več	1.) ste bili dobre volje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2.) se vam je pri govoru zapletal jezik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	3.) ste bruhal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	4.) niste mogli stati	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5.) se kasneje niste spomnili, kaj se je dogajalo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6.) ste potrebovali strokovno pomoč	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Nikoli	1–2-x	3–5-x	6–10-x	11–15-x	16-x ali več																																												
1.) ste bili dobre volje	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																												
2.) se vam je pri govoru zapletal jezik	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																												
3.) ste bruhal	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																												
4.) niste mogli stati	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																												
5.) se kasneje niste spomnili, kaj se je dogajalo	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																												
6.) ste potrebovali strokovno pomoč	☐	☐	☐	☐	☐	☐																																												
Ko ste bili opiti, koliko piva ste spili (ne upoštevajte brezalkoholnega piva ali piva z nižjo vsebnostjo alkohola)? 1.) nisem pil piva 2.) manj kot 0,5 l 3.) 0,5–1 l 4.) več kot 1–2 l 5.) več kot 2 l																																																		
Ko ste bili opiti, koliko vina ste spili? 1.) nisem pil vina 2.) 2–4 dcl 3.) več kot 4–6 dcl 4.) več kot 6 dcl																																																		
Ko ste bili opiti, koliko žgane pijače ste spili? 1.) nisem pil žgane pijače 2.) manj kot 2 »nula tri« pijači 3.) več kot 2–6 »nula tri« pijač 4.) več kot 6 »nula tri« pijač																																																		
Ko ste bili opiti, koliko alkopop pijače ste spili (ustekleničene pijače s približno 5-odstotno vsebnostjo alkohola – npr.: Bacardi Breezer, Bandidos)? 1.) nisem pil alkopop pijače 2.) 0,5–1 l 3.) več kot 1–2 l 4.) več kot 2 l																																																		
Kje najpogosteje uživate alkoholne pijače? 1.) na prostem 2.) doma 3.) pri prijateljih 4.) v lokalih in gostiščih	Kdaj najpogosteje uživate alkoholne pijače? 1.) ponoči 2.) podnevi																																																	

Kako pogosto uživate alkoholne pijače glede na časovno obdobje? (v vsaki vrsti označite samo eno okence)					
	1 – nikoli	2 – redko	3 – včasih	4 – pogosto	5 – vedno
med vikendom					
med tednom					
med novoletnimi počitnicami					
v času ostalih počitnic					
v času izpitnega obdobja					

Kako pogosto ste ob uživanju alkoholnih pijač: (v vsaki vrsti označite samo eno okence)					
	1 – nikoli	2 – redko	3 – včasih	4 – pogosto	5 – vedno
pozabili na težave					
bili sproščeni					
se rešili stresne situacije					
lažje navezali stik z drugimi					
bili bolj komunikativni kot ponavadi					

Od 1 do 5 ocenite posamezno trditve, ki se nanaša na vaš odnos do alkohola!

TRDITEV	OCENA*				
	1	2	3	4	5
Prvo alkoholno pijačo sem pil s starši.	1	2	3	4	5
Prvo alkoholno pijačo sem pil s prijatelji.	1	2	3	4	5
O škodljivih učinkih alkoholnih pijač sem bil/-a seznanjen/-a s strani staršev.	1	2	3	4	5
O škodljivih učinkih alkoholnih pijač sem bil/-a seznanjen/-a s strani medijev.	1	2	3	4	5
O škodljivih učinkih alkoholnih pijač sem bil/-a seznanjen/-a v času izobraževanja v šoli.	1	2	3	4	5
Mladi smo z zdravim načinom življenja vzgled ostalim vrstnikom.	1	2	3	4	5
Menim, da bi mladi svojim vrstnikom morali poudarjati pomen škodljivega pitja alkoholnih pijač.	1	2	3	4	5
Menim, da bi morali v času izobraževanja podajati mladim veliko informacij o nevarnih vplivih alkohola.	1	2	3	4	5
Menim, da bi študenti in dijaki zdravstvenih usmeritev morali aktivno sodelovati v preventivnih programih o ozaveščanju mladih o škodljivih učinkih alkohola, s katerimi bi vplivali na razvoj pozitivnih stališč do nepitja alkohola.	1	2	3	4	5
Menim, da pomembno vlogo na področju alkoholne problematike predstavlja zdravstvena vzgoja med mladimi.	1	2	3	4	5
Alkohol mi zvišuje samozavest.	1	2	3	4	5
Alkohol uživam zaradi občutka boljše sprejetosti med sovrstniki.	1	2	3	4	5
Alkohol uživam, da pozabim na težave.					
Ko sem pod vplivom alkohola, se zelo zabavam.	1	2	3	4	5
Vozim pod vplivom alkohola.	1	2	3	4	5
Kadar pijem alkoholno pijačo, prosim prijatelja za prevoz.	1	2	3	4	5

*Posamezne trditve pomenijo: **1** – se sploh ne strinjam; **2** – se ne strinjam; **3** – niti se ne strinjam /niti se strinjam (neopredeljen); **4** – se strinjam; **5** – se zelo strinjam.

SKLOP 6 – POSLEDICE UŽIVANJA ALKOHOLA

Od 1 do 5 ocenite posamezno trditve, ki se nanaša na vaš odnos in mnenje v povezavi s posledicami uživanja alkohola!

TRDITEV	OCENA*				
	1	2	3	4	5
Uživanje alkohola lahko povzroči pretep.	1	2	3	4	5
Uživanje alkohola lahko povzroča resne motnje v delovanju družine.	1	2	3	4	5
Uživanje alkohola povzroča resne probleme v času izobraževanja v šoli.	1	2	3	4	5
Menim, da uživanje alkoholne pijače, lahko privede do situacije, ki bi jo kasneje obžaloval/-a.	1	2	3	4	5
Zaradi alkohola sem imel/-a težave s policijo.	1	2	3	4	5
Ko sem bil pod vplivom alkohola, sem se že pretepal/-a.	1	2	3	4	5
Alkohol mi je že povzročal resne težave v družini.	1	2	3	4	5
Pod vplivom alkohola sem že imel/-a konflikte s prijatelji.	1	2	3	4	5

*Posamezne trditve pomenijo: **1** – se sploh ne strinjam; **2** – se ne strinjam; **3** – niti se ne strinjam /niti se strinjam (neopredeljen); **4** – se strinjam; **5** – se zelo strinjam.

SKLOP 7 KAJENJE IN NEDOVOLJENE DROGE

Ali kadite cigarete?

- 1.) ne 2.) da 3.) občasno

V kolikor ste predhodno vprašanje obkrožili z da, prosimo, odgovorite na naslednje vprašanje! Na dan pokadim:

- 1.) 0–5 cigaret 2.) 6–10 cigaret 3.) 1 škatlo cigaret 4.) 2 škatli cigaret in več

Kaditi sem začel, ko sem bil star (v letih):

- 1.) nikoli 2.) 10 in manj 3.) 11–14 4.) 15–18 5.) 19–22 6.) 23 in več

Ali kadite marihuano?

- 1.) ne 2.) da 3.) občasno

Ali ste že kdaj poskusili nedovoljene droge (ekstazi, spid, pomirjevala)?

- 1.) ne 2.) da 3.) v kolikor ste obkrožili da, napišite, katero _____

V kolikor ste že poskusili katero od nedovoljenih drog, obkrožite, koliko ste bili stari, ko ste jo prvič poskusili!

- 1.) nikoli 2.) 10 in manj 3.) 11–14 4.) 15–18 5.) 19–22 6.) 23 in več